

Misteriji Orijenta i kršćanstvo

SD 144

Rudolf Steiner

Četiri predavanja održana u Berlinu, od 3. do 7. veljače 1913.

SADRŽAJ

	Predgovor Marije Steiner za prvo izdanje knjige (1932.)	3
I	Prvo predavanje, Berlin, 3. veljače 1913. Biće misterija u svojoj povezanosti s duhovnim životom čovječanstva. Inicijacija u današnjem svijetu zahtijeva jačanje i preobrazbu snaga duše: osjetilni dojmovi, misli i prosudbe moraju se promijeniti od cilja u sredstvo: gledišta i mišljenja moraju biti nadvladana. Faze inicijacije: 1. faza: iskustvo smrti; 2. faza: prolazak kroz elementarni svijet.	6
II	Drugo predavanje, Berlin, 4. veljače 1913. Jačanje snaga duše kao preduvjet za uzdizanje u više svjetove. Međudjelovanje prirodnih zakona i moralnih zakona u duhovnom svijetu. Susreti s dušama umrlih. Posljedice nakon smrti, nedostatka svijesti i ovisnosti o udobnosti u zemaljskom životu. 3. stupanj inicijacije: gledanje Sunca u ponoć. - Nadosjetilni doživljaju biljnog svijeta i njegova povezanost sa Suncem i zvijezdama. Kod osobe koja spava, fizičko i etersko tijelo su poput biljke, 'Ja' i astralno tijelo su poput Sunca i zvijezda.	16
III	Treće predavanje, Berlin, 5. veljače 1913. Daljnji stupnjevi uspona u duhovne svjetove: 4. stajanje pred gornjim i donjim bogovima. Bolna emocionalna iskustva. Izgradnja fizičke i eterske ljuske od strane Amschaspanda i Izeda u inicijaciji Zaratustre. Rani i kasni egipatski misteriji. Izida i Oziris. 'Sinovi udovice'. Mojsije nosi tajne Ozirisa. Kasni egipatski i grčki misteriji: ušutkavanje kozmičke riječi; napuštenost i usamljenost onih koji će biti inicirani. Umiranje boga koji prelazi na drugi svijet.	25
IV	Četvrto predavanje, Berlin, 7. veljače 1913. Tajanstvene tajne egipatske kulture duše osjećaja ponovno se pojavljuju u Okruglom stolu kralja Artura. Artur, njegovi vitezovi i Ginevra, ljudske slike Zodijaka, Sunca i Mjeseca. Ponavljanje tajni intelektualne i duše osjećaja u Svetom gralu. Protivnici Grala, Klingsor i Iblis. Dvojna priroda suvremenog čovjeka: umirući Parsifal i ranjeni Amfortas. Prevladavanje tuposti i sumnje kroz nove misterije.	35

Predgovor Marije Steiner za prvo izdanje knjige (1932.)

Čak i prije prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, kada je materijalistički život imao naj snažniji razvoj, posvuda su bile raštrkane tragajuće duše koje su bježale od buržoaske dosade života u razne pokrete iz kojih su dobivale duhovni poticaj ili zaboravljale mučna zagonetna pitanja o smislu egzistencije. U idealističko- socijalnim, u političko- revolucionarnim, u sektaškim ili tolstojevskim strujama: samo kako bi svojoj egzistenciji dali cilj koji nadilazi uske okvire osobnog života, kako bi pobjegli od mučnih pitanja o besmislu postojanja čija bi granica trebala biti rođenje i smrt, i fizička tjelesnost. Znanost nije imala odgovor na ta pitanja; intelekt je pred njima kapitulirao, ali je u svojoj aroganciji s kategoričkim imperativom potisnuo buntovnu dušu natrag u te granice. S upornom odlučnošću vjerovao je da mora ustrajati unutar kružnog labirinta u kojem ga je osjetilna percepcija držala zatvorenim, i smatrao je amaterskim pokušati se probiti izvan tog kruga i prodrmati vrata duha. Sve više i više opterećen teškom zatvorenošću svega što je mrtvi misaoni život donio sadašnjim ljudima, čovjekovo 'Ja' je stajalo smrznuto i bespomoćno pred zatvorenim vratima duha.

Iz sumračne tame davnih vremena odjekivale su mnoge riječi koje kao da su pokazivale svjetlo. Misterijsko znanje je postojalo i prije. Mjesta koja su bila zatvorena za profane. Ljudi su u misterije ulazili riskirajući živote, nakon strogih testova i zavjeta, a nijedna vijest o misterijskim događajima koji su se dogodili nikada nije stigla do vanjskog svijeta, a da se to nije kažnjavalo smrću. Ali iz njih su proizašle kulture, vladari i njihovi savjetnici, religije i njihovi utemeljitelji, umjetnost i učenja mudrosti. I tako se povijest formirala pod snažnim utjecajem onoga što je proizašlo iz mjesta misterija, a jedna je kultura slijedila drugu, otvarajući ljudima stalno nova područja borbe za egzistenciju, istovremeno vodeći ljudsku dušu od stepenice do stepenice na ljestvici ljudskog razvoja, u vlastito unutarne biće, od tupe egzistencije do svjesnog života, tako da je unutar sebe jačao i osnažen kao 'Ja' vraćao se natrag u egzistenciju.

Na taj način moraju se izdržati sva ona iskušenja, kroz koja jedino čovjek može rasti. Tu također vrebaju opasnosti, ali pobjedom nad njima ljudi mogu postati mudri. Svladavanje sebe je prvi cilj ovog testa; velika je opasnost da izgubimo sebe.

Ali koliko je ljudi danas u ovoj opasnosti: bezbrojne pojedinačne duše koje osjećaju kako sve više nestaje njihovo 'Ja', mladež koja umire ovom unutaršnjom smrću i puže svijetom kao živi leš, da tako kažemo, čovječanstvo koje se, uplašeno, iznenada vidi usred ekonomske krize u kojoj se prijeti da ljudski element bude izgubljen, u kojem čovječanstvo mora kapitulirati pred strojem.

Ali u ovoj opasnosti uništenja ljudskog dostojanstva i ljudskosti, glas otajstva ponovno zvuči glasno i čujno. Drugačije nego prije. Jer otajstvo i njegovo naviještanje također su se promijenili. Povuklo se u skrivenost noći i očito utihnulo nakon što se ispunilo u činu Golgote. Time je iz svetosti nekadašnje povučенosti, izašla u ljudski život. To se dogodilo pred očima svijeta. To je označilo prekretnicu i započela je nova faza misterija.

Drevni misteriji su ispunili svoju zadaću. Ogromna, sporo pripremana stvar, smisao zemljine evolucije, zasjala je kao događaj, kao postignuće. Ono što je preživjelo od starih mjesta misterija, ako se nije spojilo s novim impulsom, moglo se sačuvati samo u vanjskim formalnostima, koje zatim dovode do dekadentnog iskrivljenja. Dekadentnu distorziju ubrzo preuzimaju sile zla, stupaju u savez s njima i odvajaju se od čistog arhetipa. Skrivena čista suština mora tražiti druge oblike izražavanja. Daleko od pozornice vanjskih zbivanja, nevezano više za mjesto, daleko od crkvene i svjetovne vreve, pojavila se nova ezoterija, čija je zadaća bila probuditi svijest čovjekovog 'Ja', dohvaćanja samog sebe, ponovnog osvajanja duhovnog svijeta iz vlastite slobodne volje.

Mjesta u kojima se njegovalo misterijsko znanje primjereno vremenu, vanjskom svijetu su bila nepoznata. Više ne stoje kao žarišta i pozadina kulture koja se izlivala prema van. Njihova su zračenja, takoreći, vodila otkucaje svjetskih događaja u skrivenoj komori, unoseći život u duhovni krvotok čovječanstva. Ovaj život koji tjera ljude na budnost i slobodu, često se pokušavao potisnuti. Države i crkve koje su mu bile nesklone i nisu željeli vidjeti ugroženost svoje svjetovne moći, čak i još uvijek postojeći predstavnici stare misterijske tradicije, koji su još uvijek bili moć iza kulisa povijesnih događaja, čak i ako su bili vezani političkim i osobnim ciljevima, neprijateljski su raspoloženi prema njemu. Jer ima moć izdići ljude iz diferencijacija, odvesti ih iz podijeljenosti u nacije, ekonomske krugove i klase, do jedinstva i zajedništva. To bi trebalo postići koristeći posebne snage. Ali život koji dolazi iz duhovnog izvora ne može se ubiti. Nekako se probija kroz sve prepreke koje mu se nabacuju.

A danas je vrijeme u kojem se misterij mora obraćati svim ljudima. Čovječanstvu se više ne može pomoći da izađe iz zbrke ako mu se ne pruži mogućnost ovog znanja. U djelu Rudolfa Steinera, koje je žrtveni čin najjačeg genija našeg novog doba, daju se objašnjenja koja odgovaraju stanju svijesti današnjeg čovječanstva o povezanosti tog globalnog duhovnog događaja, koja su se prije uvijek odvijala iza vidljivih povijesnih činjenica; ali i sve ono što je čovječanstvu budućnosti potrebno da probije zatvor svoje skučenosti i nadvladavanjem egoizma postigne unutarnju slobodu, da kroz vrata spoznaje prijeđe u svijet duha, kojem iznutra pripadamo.

Još jedan način da povratimo svoje ljudsko dostojanstvo, još jedan način da u sebi pronađemo čovjeka, koje nam suprotstavljene sile žele oduzeti, kako

bi životinja u nama izvojevala pobjedu ili demon stroja ugušio čovjeka, nema drugog sredstva osim znanja o uvijek prisutnim promjenama u oblicima, supstanci i svijesti koja se doživljava u ljudskim događajima i kultivira u misteriju.

PRVO PREDAVANJE

Berlin, 3. veljače 1913.

Na ovim predavanjima želio bih vam dati sliku bića misterija i njegove povezanosti s duhovnim životom čovječanstva. Stoga je potrebno da danas, kao uvod, govorimo o raznim iskustvima na putu u više svjetove. U ovom uvodu morat će se iznijeti stvari koje su u određenom pogledu, već bile dotaknute unutar našeg antropozofskog rada; ali za naša razmatranja u sljedećih nekoliko dana trebat će nam određeni aspekti koji su možda do sada bili manje razmatrani, barem ne u potrebnom kontekstu.

Sve što je sažeto pod konceptom bića misterija u konačnici se temelji na iskustvima posvećenika u višim svjetovima. Znanje se mora spustiti iz viših svjetova, a također se moraju spustiti i impulsi praktičnog djelovanja, utoliko što se to znanje i ti impulsi praktičnog djelovanja razmatraju u misterijima. Sada se često naglašava: baš kao što ljudski razvoj poprima različite oblike u različitim područjima u uzastopnim periodima ljudskog života, tako je i sa svime što nazivamo bićem misterija. Ne prolazimo uzalud svojom dušom kroz uzastopne živote. Kroz uzastopne živote prolazimo jer u svakoj inkarnaciji možemo doživjeti nešto novo i dodati onome što smo sa svojom dušom povezali u prethodnim inkarnacijama. U većini slučajeva, slika vanjskog svijeta potpuno se promijenila kada, nakon prolaska kroz duhovni svijet između smrti i novog rođenja, kroz rođenje ponovno ulazimo u fizičku egzistenciju. Stoga, iz razloga koje je lako prepoznati, priroda misterija, načelo inicijacije, mora se mijenjati u uzastopnim epohama čovječanstva.

U naše je vrijeme načelo inicijacije već doživjelo ogromnu promjenu u tome da se do određene mjere, inicijacija može postići, da tako kažemo, bez ikakvog osobnog vodstva, u sadašnjosti se može javnosti objasniti načela inicijacije u toj mjeri, kao što je to naprimjer, u mojoj knjizi 'Kako se stječe uvid u više svjetove?'. Svatko tko ozbiljno pokuša proći kroz iskustva opisana u knjizi, može jako daleko stići s obzirom na načelo inicijacije. Primjenom onoga što je tamo predstavljeno na svoju dušu, on može doći toliko daleko da mu postojanje duhovnih svjetova postane znanje, koje je isto toliko znanje kao i znanje o vanjskom fizičkom svijetu - iz razloga da sukcesivno, polako i postupno primjenjujući ono što je opisano na vlastitu dušu, može napraviti iskorak u razumijevanju duhovnih svjetova. Sada je moguće opisati proces inicijacije bez, da tako kažemo, nekih posebnih događaja u životu duše, koji život te duše vode u izvjesne katastrofe i revolucije.

Do ove je točke moguće javno raspravljati o putu u više svjetove. No, treba reći da je čak i danas, ako čovjek želi značajno napredovati, putovanje u više svjetove povezano s podnošenjem određenih patnji, boli, određenih vrlo posebnih iskustava, koja međutim, imaju uznemirujuć i revolucionirajući učinak na čovjekov život i za koje najprije treba postati osobito zreo. Dakle, treba još jednom naglasiti jednu stvar: svatko može sigurno proći kroz ono što je objavljeno i može ići jako daleko. Ali naravno, put do viših svjetova nikada nije potpun, i ako prijeđete granicu i želite nastaviti putem, tada je potrebna posebna razina zrelosti ako će se to dogoditi bez ikakvih posebnih šokova za život duše - ne patoloških šokova, već radije unutarnjih šokova u životu duše. Naravno, i ti šokovi prirodno prolaze kroz dušu ako se cijeli proces inicijacije odvija na pravi način. Ali je potrebno da se odvija na pravi način.

Sada mora biti jasno da za one koji žele napraviti skok u misterij, takoreći, sve u njihovom duševnom životu mora postupno postati drugačije. Skoro sve u duševnom životu mora se promijeniti. Ako bi netko želio okarakterizirati ovo postajanje drugačijim, mogao bi to okarakterizirati u nekoliko riječi govoreći: ono što se u običnom duševnom životu čini ciljem, svrhom, čak samom sebi svrhom, za one koji žele proniknuti u misterije mora postati sredstvo za više ciljeve. U običnom životu ljudi vanjski svijet percipiraju svojim osjetilima. Vanjski svijet se opaža u bojama, oblicima, zvukovima, i drugim osjetilnim dojmovima. Čovjek živi, da tako kažemo, u običnom životu unutar tih osjetilnih dojmova. U trenutku kada treba doći do inicijacije na određenoj razini, čovjek se do kraja života ne smije suočavati s vanjskim svijetom na takav način da jednostavno doživi plavo ili crveno ili druge boje; umjesto toga, on iskustvo boja, bez da ga izgubi, učiniti sredstvom za postizanje više svrhe, viših ciljeva.

U običnom životu, naprimjer, za vedrog dana čovjek pogleda u kozmos i vidi plavo nebo. Živi u pogledu na plavo nebo. Ako želi postati inicijatom na određenoj razini, mora moći vidjeti plavetnilo neba, ali mu ono mora postati potpuno prozirno. Iako je to inače 'granica', sada mora postati transparentno, a ono što želi, zapravo mora moći vidjeti kroz plavo nebo. Za njega više ne mogu postojati granice. Ili uzmimo ružu: iz vanjske perspektive, ruža je u svom području ograničena crvenom bojom. U trenutku inicijacije crvena boja prestaje biti granica. Postaje prozirna i iza nje se pojavljuje ono što se zapravo traži. Boja ne prestaje imati svoj prirodni učinak, ali inicijat vidi druge stvari kada gleda kroz plavetnilo neba, druge stvari kada gleda kroz crvenu boju ruže, druge stvari kada gleda kroz zoru, i tako dalje. Dakle, boja se doživljava na vrlo specifičan način. Ali pri neposrednom pogledu postaje prozirna, poneseno snagom duše, koja je stečena tom obukom koja vodi do prozirnosti. Isto je sa svim osjetilnim dojmovima. Dok su prije sami po sebi bili potpuno iskustvo, nakon inicijacije postaju puko sredstvo da se doživi ono što je iza njih.

Isto je i s cijelom svijetom misli, naprimjer. U običnom životu čovjek razmišlja. Molim vas da ovo ni na koji način ne shvatite pogrešno. Ako ispravno usporedite s drugim objašnjenjima, vidjet ćete sličnost; ali istina je, može se reći: od određenog stupnja inicijacije, za čovjeka prestaje mišljenje u uobičajenom smislu riječi. Nije da bi čovjek ikada mogao doći do točke - kao što bi inicijant mogao doći do te točke - da mišljenje smatra besmislenim, ali nešto što je prije bila svrha i cilj života duše mora postati puko sredstvo. To znači, da inicijant doživljava novi svijet. Da bi to mogao doživjeti, mora uzaći izvan stajališta uobičajenog mišljenja na fizičkom planu, uz ostalo o čemu ćemo kasnije govoriti. Kada osoba živi na fizičkom planu, ona prosuđuje stvari, stvara stavove i mišljenja o stvarima. Od određene razine inicijacije, mišljenja i prosudbe o stvarima više nemaju nikakvo značenje ni vrijednost.

Ovdje moram dati komentar jer je riječ o područjima duševnog života koja se toliko razlikuju od onoga na što smo navikli, da lako može doći do nesporazuma. Kada se dostigne ovaj stupanj inicijacije, koji moram okarakterizirati u sljedećim razmatranjima, tada se u pravilu mora steći mogućnost da čovjek vodi neku vrstu dvostrukog života. Jer u običnom, svakodnevnom životu nema druge nego suditi i misliti o stvarima. Na fizičkoj smo razini prisiljeni prosuđivati i razmišljati o stvarima; jer će vas najbliža stvar s kojom se susretete natjerati da vjerujete da na fizičkoj razini morate razmišljati. Pretpostavimo da sjedite u željezničkom vlaku i ne razmišljate; tada biste ostali sjediti na stanici gdje ste morali sići. Moglo bi se čak dogoditi da bi antropozof, koji bi trebao voditi brigu o svojoj članskoj iskaznici, mogao da je ostavi da leži naokolo, što bi bilo protiv svih načela kojih bi se trebao držati pri brizi o njoj. Pa, život je takav da moramo prosuđivati i razmišljati. Ali s ovakvim odnosom prema prosuđivanju i razmišljanju ne može se ući u više svjetove. Sada bi moglo doći do miješanja jednog i drugog gledišta, da tako kažem: možete biti toliko zaokupljeni željom da uđete u više svjetove, da se takav zaborav jednom dogodi. Ali u globalu mora biti moguće potpuno razdvojiti ove dvije stvari: istinsku, zdravu, apsolutnu moć prosudbe na fizičkoj razini; i mora nam biti jasno da ono što tako energično razvijamo za fizičku razinu, može biti samo sredstvo za više svjetove.

Misli, ideje, sudovi, sve to zajedno za osobu koja želi postati posvećenik, mora biti ono što su, primjerice, boje za slikara. Za njega one nisu same sebi cilj, već su tu da izraze ono što on želi izraziti slikom. U običnom životu na fizičkoj razini, misli i ideje su same sebi svrha; za inicijata oni postaju sredstvo da izrazi ono što doživljava u višim svjetovima. To se može dogoditi samo ako je razvijen određeni duševni stav prema mišljenjima, stavovima, i tako dalje. Svatko tko još uvijek preferira jedno ili drugo stajalište, tko još uvijek preferira da je istinito ovo ili ono, ne može ući na stupanj inicijacije o kojem se ovdje govori, nego samo onaj koji svom mišljenju ne pridaje više

važnosti nego bilo kojem mišljenju drugih, koji je spreman posvuda isključiti vlastito mišljenje i čisto gledati ono što postoji.

Općenito, jedna od najtežih stvari u unutarnjem iskustvu je pomaknuti se izvan stajališta 'mišljenja', izvan 'stajališta'.

Ovdje se čak dotičemo određenih poteškoća koje se mogu pojaviti u suživotu s drugima onih koji traže put u više svjetove. Svatko tko traži put do viših svjetova ili je već dosegao određenu razinu na tom putu, ponašat će se drugačije prema mnogim, mnogim stvarima u životu, zbog raspoloženja duše koje je dosegnuo, nego što bi se inače ponašao u životu. Prije svega, on će pokazati sposobnost, recimo, brzog spoznavanja kako se treba ponašati u ovoj ili onoj situaciji u životu. Onda bi ga ljudi oko njega mogli pitati: zašto bismo to učinili? Svakako, ako može zauzeti tuđu točku gledišta, uvijek će moć reći ovo 'zašto'. Ali prvo se mora stvarno pomaknuti s razine na kojoj se u početku nalazi, na kojoj u trenu vidi što se ima dogoditi, na dugu razinu na kojoj se prisiljava proći kroz misaone procese običnog života, kako bi pokazao ono što se prozire u trenu. Ovaj brzi uvid u životne kontekste koji su međusobno daleko i imaju mnogo posrednih poveznica, ono je što se javlja kao nuspojava prelaskom na onu stranu prosuđivanja, mišljenja i zauzimanja ovog ili onog gledišta.

Nadalje, ono što netko mora postići također je povezano s mnogim drugim unutarnjim moralnim kvalitetama. O takvim karakteristikama razgovarat ćemo kasnije tijekom večeri. Samo želim istaknuti značajku koja je već nekoliko puta istaknuta. To je neustrašivost. Jer treba imati na umu da iskustva u koja netko ulazi kada je cijeli život duše, kakav je bio do sada, takoreći degradiran od 'cilja' do 'sredstva', da ta iskustva postaju potpuno drugačija nego prije. U početku to doživljavate na potpuno novi način. Stvarno ulazite u nepoznato, a ulazak u to nepoznato uvijek je u početku povezan sa stanjima straha. A budući da cijelo iskustvo teče intimno unutar duše, stanja straha također mogu postati razna unutarnja iskustva duše. Stoga je jedna od priprema za put u više svjetove stjecanje određene neustrašivosti.

Upravo tu neustrašivost treba postići, recimo to tako, vrlo specifičnim meditacijama. Možete to učiniti. Samo obično nemate dovoljno izdržljivosti za meditacije koje su dio toga. Dobra meditacija je, naprimjer, predati se stalno iznova misli da samo zato što znate o nečemu, ta stvar ne postaje drugačija od onoga što jest. Naprimjer, da je netko u tom trenutku znao da će se nešto loše dogoditi za sat vremena, a nije mogao spriječiti taj događaj, možda bi bio prestravljen. Ali to što zna ne mijenja ništa! Prema tome, strah i užas je potpuna besmislica ako poznajete tu stvar. To je besmislica u koju sve duše prirodno upadaju zbog svoje prirodne sklonosti, besmislica koja bi se definitivno dogodila ljudima na određenoj razini inicijacije, da ih inicijacija

stalno ne priprema za neustrašivost: da, je li se nešto u nečemu promijenilo, time što ljudi znaju za to?

Meditant koji se probija do određenih stupnjeva inicijacije, dolazi do vrlo čudne spoznaje u određenoj fazi, spoznaje da su u određenim aspektima stvari loše u pogledu njegova vlastitog unutarnjeg bića, njegove vlastite duše. Postoji nešto ispod praga svijesti što bi čovjek zaista želio da je drugačije, ako pogledamo prosudbe običnog života. U određenom pogledu postoji nešto strašno, nešto stvarno strašno, ispod praga svijesti. I prirodno bi bilo ako bi se čovjek nespripreman doveo u dubinu vlastite duše, da bi se nevjerojatno uplašio. Sada se neprestano meditirajući morate pripremiti na misao, da stvari ne postaju drugačije samim njihovim prepoznavanjem. Uistinu, strašne stvari u dubini duše ne nastaju, jednostavno suočavanjem s njima i gledajući u njih. Uvijek su tu, postoje čak i kada ih ljudi ne prepoznaju. No, upravo stalnim meditiranjem na misao da se stvari neće promijeniti kroz njihovo prepoznavanje, odagnava se velik dio straha koji se mora odagnati.

Dakle, već iz nekoliko stvari koje smo spomenuli, možete vidjeti da u trenutku kada se netko priprema za uzdizanje u više svjetove, intelektualne i moralne kvalitete duše konvergiraju. Za običnu vanjsku znanost današnjice zapravo je potrebno imati samo intelektualne kvalitete. U tom kontekstu, hrabrost i neustrašivost nazivam moralnim kvalitetama. Bez toga se ne mogu postići određene razine inicijacije.

Bilo da govorimo o istočnjačkim misterijima, bilo da govorimo o zapadnim misterijima, svi oni imaju određene zajedničke faze. Stoga određeni izrazi imaju valjano značenje za sve misterije, izrazi koji se mogu shvatiti kao da govore: prije svega, svaka duša koja želi doseći određenu razinu inicijacije, određenu razinu suštine misterija, mora iskusiti ono što se zove 'dolaskom u kontakt s iskustvom smrti'. Druga stvar koju svaka duša može doživjeti je 'prolazak kroz elementarni svijet'. Treće je ono što se u egipatskim i drugim misterijima naziva 'viđenjem Sunca u ponoć', i dalje je ono što se naziva 'susret s gornjim i donjim bogovima'. Svatko tko dosegne određenu razinu inicijacije mora proći kroz ova iskustva, da tako kažem. Mora biti sposoban iz unutarnjeg iskustva znati što se misli pod ovim stvarima i mora biti sposoban živjeti, da tako kažemo, u dva svijeta: u jednom svijetu u kojem današnji čovjek živi, u svijetu fizičke razine, i u drugom svijetu u kojem se može živjeti samo ako se zna što to znači: čovjek je 'došao u kontakt sa smrću'; netko je 'prošao elementarnim svijetom'; netko je 'vidio Sunce u ponoć'; imao je susret s gornjim i donjim bogovima'.

Doći blizu smrti! Ovdje se radi o tome da čovjek u svom budnom stanju između rođenja i smrti, stvarno stalno živi, u mjeri u kojoj živi svjesno, u svemu što sam upravo rekao da mora biti prevladano, da to za iniciranog mora postati puko sredstvo. Pokušajte si razjasniti kako čovjek živi na fizičkom planu: u svojim dojmovima i u svojim običnim duševnim

iskustvima, to je ono u čemu on živi. Sve to mora postati puko sredstvo, čim čovjek uđe u biće misterija. Što onda ostaje od onoga kako se ljudi osjećaju u običnom životu? Ništa ne ostaje. Sve tone u drugorazrednu suštinu. Sve što čovjek iskusi iznutra, a potom i izvana, u običnom životu, mora se odbaciti.

Pa razmislite u sebi: plavi svod nebeski postaje proziran, nestaje, nema ga više, sve granice koje tvoje boje na površini nestaju, više ih nema, zvukovi fizičkog svijeta prestaju, više ih nema, ono što se doživljava osjetilom dodira, prestaje, više toga nema. Ali molim vas da uzmete u obzir da će to biti iskustvo! Tako, naprimjer, prestaje osjećaj stajanja na čvrstom tlu, koje nije ništa drugo nego izraz osjetila dodira, a čovjek ima osjećaj kao da mu se tlo ispod njega izvlači, i ne stoji ni na čemu. Ali u početku ne može ni dolje, a ne može ni gore. I tako je sa svim dojmovima. Ukratko, sve što nam prenosi fizičko tijelo - a sve kroz što ljudi prolaze u normalnom životu između buđenja i odlaska na spavanje, prenosi se kroz fizičko tijelo - sve prestaje. Nastaje stanje od kojeg je u običnom životu zaštićen, stanje koje bi se dogodilo da se netko iznenada osvijesti dok spava, a da se ne probudi ponovno u fizičkom tijelu. Ne može se reći da je u snu čovjek već dosegao slično stanje, u svojoj običnoj fizičkoj egzistenciji. Ne, san je na neki način izvan fizičko iskustvo, koje ujedno smanjuje intenzitet iskustva do te mjere, da čovjek nije svjestan da je izvan svakog fizičkog iskustva.

Ovaj intenzitet u svijesti - 'ti stojiš izvan svakog fizičkog iskustva' - zapravo je tek inicijacijom stvoren. To znači da kada se uspinjete u više svjetove, dolazi trenutak kada se suočavate licem u lice sa svojim fizičkim tijelom, čije ruke u budnom životu možete pokretati, čijim stopalima možete hodati, čija koljena možete saviti, čije očne kapke možete otvoriti i zatvoriti, dok sada cijelo fizičko tijelo osjećamo kao da je zaleđeno, kao da je nemoguće pomicati kapke, koristiti ruke, pomaknuti noge i tako dalje. Dolazi trenutak kada znate: u ovom fizičkom tijelu su oči, ali nisu od koristi za gledanje. S jedne strane, sve stvari postaju transparentne, a s druge strane, potpuno prestaje mogućnost pristupa tim stvarima uobičajenim sredstvima kojima se prije raspolagalo.

Pokušajte shvatiti, ono što je u običnom smislu riječi kontradiktorno. Ako se pripremite da dođete do ove točke, tada ćete postići da sve stvari postanu prozirne, da tako kažem, da možete vidjeti iza tih stvari. Ali onog trenutka kada to počne, na primjer kada plavo nebo postane prozirno, oko prestaje imati mogućnost da vidi plavo nebo. To znači da je prvi trenutak u misteriju taj da čovjek dolazi do točke u kojoj nadvladava osjetilnu percepciju, a također i mišljenje; ono što biste ovime trebali postići istodobno vam je u tom trenutku oduzeto. Tako ste se probili do trenutka kada vam je dano nešto potpuno novo, samo ste došli do trenutka u kojem bi vam se to novo trebalo pojaviti - ali u tom trenutku vam je i oduzeto! Sve što sada znate je:

probili ste se da ste licem u lice s višim svjetovima, a sada je došao trenutak kada će vam to biti oduzeto.

Ako sebi predočite ovo iskustvo, doživjet ćete trenutak koji se u svijetu misterija svih vremena, naziva 'približavanjem vratima smrti'. Jer sada znaš što znači: oduzet ti je svijet, to jest svijet svih dojmova. I u ovom trenutku znate da niste ništa drugo osim ovih dojmova, u osnovi ne postoji ništa osim ovih iskustva, osim unutarnjih dojmova. Onog trenutka kad čovjek zaspi - kad mu se oduzmu svi dojmovi - on i u normalnom životu pada u nesvijest, odnosno živi u svojim dojmovima. Sada on svladava te dojmове običnog života, on zna da je došao tako daleko da može prozreti sve; ali mu je u ovom trenutku oduzet novi svijet. Morat ćemo detaljnije govoriti o ovoj točki, samo želimo razjasniti što se podrazumijeva pod navedenim izrazima.

Sada nema pomoći od nužne stagnacije, od nužne nesposobnosti da napredujete, nego dovesti razvoj svog unutarnjeg bića - prije nego ste došli do ovog trenutka - do te mjere da sada sa sobom možete ponijeti zapravo jedino ono što se može provesti kroz tu točku, do koje ste došli. Morate doći do točke u kojoj vam vanjski svijet zapravo uskraćuje svu moć, i morate doći do toga da u ovom trenutku, trenirajući svoje samopouzdanje, trenirajući svoju samouvjerenost i prisutnost duha, i drugih unutarnjih vrlina - 'vrlina' sada znače sposobnosti - imate unutarnju snagu, unutarnju energiju, tako da u trenutku kada vam je svijet oduzet, imate višak unutarnje energije na raspolaganju. Ali to u ovom trenutku zahtijeva značajno iskustvo, izuzetno značajno iskustvo.

Promislite o tome, dolazite do granice do koje ste se probili, gdje svijet postaje transparentan. Tada vam je oduzet. E sad, ništa ništa sačuvali, niste mogli sačuvati ništa osim određene unutarnje snage kroz treniranje samopouzdanja, prisebnosti, neustrašivosti i sličnih unutarnjih kvaliteta. To vas vodi do značajnog iskustva - to je iskustvo odmah očito: sasvim ste sami na svijetu! - I ono iskustvo koje ne mogu opisati drugačije nego riječima: ti si cijeli svijet! koji sada postaje sve veći i veći. To postaje sve snažnije i snažnije, sve obuhvatnije i obuhvatnije. I to je neobična stvar: da iz ovog jedno iskustva u duši može nastati cijeli novi svijet, i stvarno u posvećeniku mora nastati. Osjećate: došli ste do granice gdje ste se suočili s ništavilom, ali ste sa sobom donijeli određenu snagu. U početku može biti vrlo malen, ali postaje sve veći i veći, šireći se u svim smjerovima. Počinjete ulaziti u cijeli svijet, cijelim svijetom prodirete u sebe, i što dalje svojim bićem prodirete u svijet, to vam se on sve više čini kao uvijek drugačiji. Snagu koju ste donijeli sa sobom, rastežete na jednu ili drugu stranu: ovisno o tome kako je rastežete, uvijek ćete doživjeti nešto drugačije. Ali u početku ono što je doživljeno, čovjek percipira kao strašno, jer iskustvu koje se sada može doživjeti potpuno nedostaju dvije stvari, dvije stvari, čija se odsutnost vjerojatno neće činiti strašnim na određenoj razini prepoznavanja, jer u

običnom iskustvu fizičke razine su uvijek tu, i jer se prava ideja o tome dobiva tek kada ih više nema.

Jedna stvar koja nedostaje je svaki osjećaj materijalnosti, fizičke materijalnosti. Sva materijalnost je nestala u neodređenom ništavilu, nije tamo. Osjećaj udaranja u nešto tvrdo, ili nešto meko poput vode ili zraka, ukratko, osjećaj da ste okruženi materijom prestaje, ne postoji. Čovjek ima posla samo sa svojstvima stvari, ali ne i sa stvarima. Od teških, fizičkih, gustih tijela, ostaje samo gustoća, ali ne i supstancijalnost; od tekućih tijela ostaje samo 'tekuća suština', ali ne i supstancijalnost, voda ili tekućina; sve što ostaje od zraka je želja za širenjem u svim smjerovima, ali ne i supstancijalnost. Urastate u svojstva stvari, ali imate osjećaj da urastate samo u svojstva, da su predmeti nestali, da svaka materijalnost prestaje. To je jedna stvar koja prestaje.

Druga stvar koja prestaje na razini iskustva o kojoj sada govorimo, je sve što je povezano s onim što se u običnom fizičkom životu naziva osjetilnom percepcijom. To je već jasno iz prethodnog izlaganja. Ništa ne ostavlja dojam na vas, vi ste sami sve. Dojam koji još uvijek postoji najviše je onaj 'vremena': sada ste nešto 'još ne', a 'poslije nekog vremena' ćete biti. - Ali ne postoji takva stvar da izvan sebe imate predmete koji su tu na drugom mjestu i ostavljaju na vas dojam. Ili ste sami nešto, ili tu nema ničega. Sve s čime se suočavate postajete vi sami; utonete u to, postajete jedno s tim, i na kraju postanete veliki kao svijet koji je dostupan i postanete jedno s njim.

Opisujem kakvo je iskustvo. To je ono što se u mjestima misterija obično naziva 'iskustvo elementarnog svijeta'. Čovjek je tada otišao dalje od pukog 'kontakta sa smrću', ali je, da tako kažemo, nediferencirano jedinstvo sa cijelim svijetom koji vam je na raspolaganju.

Sada su moguće dvije stvari. Ili je priprema bila dobra ili nije bila dobra. Ako je bila dobra, osoba koju treba inicirati sada mora doći do točke u kojoj se on ili ona do određenog stupnja izlio u svijet i još ima snage. Ako je to slučaj - vidite, ja danas opisujem stvari koje su se često opisivale s malo drugačijeg gledišta, ali sada nam je potrebno ovo drugo gledište - ako je energija koju je razvio još uvijek tu, onda sada ima sljedeće iskustvo.

Dok se u običnom svijetu čovjek suočava s predmetom i stoji nasuprot njemu, gleda ga, a predmet ostavlja dojam u njegovim očima, tako da on onda nešto zna o predmetu, tako nešto kada se dođe na točku inicijacije više ne postoji. Budući da nemate posta s reprodukcijom običnog svijeta - da vam se stvari čine kao u fizičkom svijetu a jednostavno ih niste prije vidjeli - već sada od određene točke nadalje treba imati na raspolaganju snage koje se mogu izliti iz sebe. Dakle, nakon što ste imali dovoljno snage da postanete jedno sa svijetom, sada morate još moći ispresti snagu iz sebe, baš kao što pauk isprede svoju mrežu. Vidite da cjelokupni procesi u biću misterija

pokazuju koliko je važno razviti snagu u životu duše; jer morate imati puno zaliha da se sve to može dogoditi.

Tada se može dogoditi sljedeće: naravno da nemate fizičke oči, jer one pripadaju fizičkom tijelu, koje ste odavno ostavili iza sebe. Ali budući da ste nešto izlili iz sebe i još možete izliti, poput pauka koji iz sebe ispreda mrežu, formira se nešto poput organa: s onim što sada ispredete iz sebe, nastaje nešto sasvim novo. Stvari se ne predstavljaju na način koji se može usporediti kao da imam moje oči ovdje i sat tamo, nego kao da oko iz sebe šalje zraku koja se pretvara u sat, tako da sat postoji kroz aktivnost oka. Ne radi se o konstruiranju ili stvaranju subjektivnog svijeta, nego o tome da iz sebe, da tako kažemo, iz sebe ispredamo duševnu supstancu. I viši svjetovi u kojima živimo moraju se ovome prilagoditi, kako bismo se mogli s njima suočiti i prepoznati ih. Prvo moraju upuzati u našu vlastitu duševnu supstancu, koju smo im stavili na raspolaganje. U fizičkom svijetu, stvari se pred nama pojavljuju bez našeg uplitanja. U višim svjetovima nam se ništa ne pojavljuje ukoliko prvo ne stavimo na raspolaganje vlastitu duševnu supstancu. Zato je tako teško razlikovati subjektivno od objektivnog, po ovom pitanju. Jer ono što izvlačimo iz svoje duševne supstance mora biti posve subjektivno; ali ono što koristi ono što je ispredeno da bi došlo do percepcije, mora biti potpuno objektivno.

Spominjem sve ove stvari da vam dam određeni osjećaj, osjećaj da se sva obuka u misterijima primarno sastojala od povećanja snaga duše. To je bilo važno: učiniti dušu snažnom, moćnom, energičnom. Osoba koju je trebalo inicirati, od samog početka se mora odreći toga da će joj stvari i bića viših svjetova biti predani kao na pladnju. Morao se razvijati za svaki dio viših svjetova. Ništa bez truda, baš ništa bez truda! Tako je s onim što se pojedinačno želi postići u višim svjetovima, a i sa svim što se želi postići u napredovanju čovjekove evolucije.

Pretpostavimo da neki entitet koji bi trebao utjecati na evoluciju svojom duhovnom snagom, naprimjer individualnost Mojsija, treba biti uključen u tijek evolucije. Bilo bi djetinjasto pretpostaviti da se sada ne mora dogoditi ništa osim da se evolucija nastavi, i da bi u nekoj točki evolucije nebo sada poslalo Mojsija: sada je Mojsije tu, narod zna da je to Mojsije i treba samo izvršiti ono što je izvršeno kada je došao. Da je Mojsije negdje poslan na ovaj način, jedini rezultat bi bio da oni oko Mojsija ne bi znali da je to bio Mojsije. Nije bilo važno da postoji ova ili ona vanjska osobnost, nego da određeni broj ljudi može prosuditi kakva je duhovnost živjela u dotičnoj osobi. I ne biste morali ljudima reći da je ovo Mojsije ili taj i taj, već biste samo trebali njihove duše pripremiti na odgovarajući način: tada bi duše znale, a da im nije rečeno da je ovaj ili onaj Mojsije: u pitanju je duhovni entitet, kojeg treba promatrati na takav i takav način!

Dakle, ovo je ono što pretpostavljamo: da je putovanje u više svjetove povezano s povećanjem energije, s jačanjem unutarnjih sila duše, i da se ništa ne može dati samo izvana, da tako kažemo, već da se sve može postići samo unaprijeđenjem unutarnjeg života čovjeka; jer samo tako se može prijeći prag u one svjetove kroz koje prolaze i ljudi između smrti i novog rođenja. - To sam danas htio reći kao uvod. Sutra želimo nastaviti tako što ćemo najprije opisati kakvi su svjetovi između smrti i novog rođenja, i u kojoj je mjeri postalo nužno i važno kroz biće misterija, prenijeti ljudima nešto od znanja o ovim višim svjetovima tijekom njihovog fizičkog života.

DRUGO PREDAVANJE

Berlin, 4. veljače 1913.

Ono što je jučer ovdje objašnjeno moglo bi jasno ilustrirati kako uspon u više, duhovne svjetove, ovisi o tome da osoba ojača unutarnje snage duševnog života, tako da kroz vježbe koje poduzima u svrhu uzdizanja u više svjetove, u duši razvija moći koje daleko nadmašuju ono što je u smislu duševnih moći ljudima potrebno u običnom životu. Već iz ovoga može biti jasna činjenica da čovjek mora postići izvjesno jačanje svojih duševnih snaga kako bi doživio iznutra i razvio unutarnju aktivnost, da ljudska duša kada postane neovisna o fizičkom tijelu u običnom životu, to jest pri spavanju, odmah pada u nesvijest. To znači da u normalnom životu nema dovoljno snage da stvarno razvije svijest i unutarnju aktivnost kada mu njegovo fizičko tijelo i etersko tijelo ne pomažu, kada bi trebao živjeti neovisno o svom fizičkom i eterskom tijelu, kao pri spavanju. Vježbama meditacije, koncentracije i kontemplacije treba djelovati na ono što postaje neovisno o fizičkom tijelu i eterskom tijelu kod običnog spavanja, na one sile koje vode do prosvjetljenja sa sviješću za 'Ja' i astralno tijelo, tako da oni mogu doći do iskustva neovisno o fizičkom tijelu i eterskom tijelu. Moći duše koje čovjek razvija, a koje su veće od onih u običnom životu, omogućuju mu da postigne ono što je objašnjeno jučer na predavanju: nakon što se, da tako kažemo, suoči s ništavilom, ući u novi svijet, koji može iskusiti tako što će - poput pauka koji iz sebe ispreda svoju mrežu - izliti duhovno supstancijalni sadržaj svoje duše i u ono što tako izljujeva, upiti duhovne svjetove koji mu se tada predstavljaju.

Dakle, čovjek, nakon što je na ovaj način napustio uobičajeni fizički, osjetilni svijet, prošao je kroz stajanje pred ponorom - jer tako je to kada se osjećate suočeni s ništavilom - u oblasti novog svijeta. I u tom novom svijetu on ne samo da doživljava nešto drugačije, nego doživljava na potpuno drugačiji način, na drugačiji način nego što je doživljavao u fizičko osjetilnom svijetu. Možemo početi od vrlo običnog iskustva fizičke razine. Na fizičkom planu, činjenice koje su podložne zakonima prirode i sve što je podložno moralnim zakonima, zapravo se čovjeku pojavljuju kao dva potpuno odvojena područja.

Kada u običnom životu gledamo u prirodne događaje, čak i kada idemo u životinjsko carstvo, uvijek smo svjesni da se pitamo samo o prirodnim zakonima, samo o prirodnim zakonima za događaje, ali da zapravo ne možemo primijeniti nikakve moralne standarde. Naprimjer, ne pitamo se zašto se gorski kristal pojavljuje ispred nas na takav način da imao šesterostrani stup zatvoren dvjema šesterostranim piramidama; ne pitamo se zašto se ta mineralna tvar spaja na takav način da se pojavi ovaj kristalni

oblik. Ne postavljamo drugo pitanje osim što želimo imati prirodni zakon kao odgovor. Ne pitamo se: što je dobro učinio gorski kristal da postane gorski kristal? Na mineralni svijet ne primjenjujemo moralni zakon, ne primjenjujemo ga ni na biljni svijet, a u najboljem slučaju, na donekle prenesen način, primjenjujemo moralne koncepte - i moglo bi se reći, prema simpatijama modernih, darvinističkih ljudi, na životinjsko carstvo. Ali ono što nas prvo zanima kada je u pitanju životinjsko carstvo su zakoni prirode.

Kada dođemo u kraljevstvo ljudi, osjećamo se prisiljeni prosuđivati ljude prema standardu dobrohotnosti, ljubavi i slično. Odvojeno, kao što sam rekao, dokle god stojimo u fizičkom svijetu, smatramo činjenice upletene u mrežu prirodnih događaja, i čovjekovih radnji i duševnih stanja, kojima namećemo kao standard prosudbu moralnih zakona; i doista ne radimo ništa dobro u procjeni fizičkog plana kada pomiješamo ove dvije vrste činjenica. Živeći na fizičkoj razini, čovjek se navikava prosuđivati svijet na ovaj dvojak način. Stoga, nakon što se takoreći preskoči ponor ništavila, nije lako prijeći u duhovni svijet, gdje je potrebna sasvim drugačija vrsta rasuđivanja: gdje zapravo ne postoji odvajanje nečega što bi se moglo nazvati prirodnim zakonima, prirode slične prirodnim događajima na fizičkoj razini, od čisto moralnih događaja, koji također postoje samo na fizičkoj razini. Stoga, kad se dosegne točka o kojoj se jučer govorilo, čovjek se mora naviknuti prosuđivati ono što se događa na sličan način na koji prosuđujemo prirodne činjenice, ali i onako kako prosuđujemo i moralne činjenice, u fizičkom svijetu. Moralni svijet i fizički zakon - ali to ne znači 'zakon' temeljen na modelu prirodnog zakona koji postoji u fizičkom svijetu - to jest svijet prirodnog zakona i svijet moralnog zakona, stapaju se jedan u drugi kada se uđe u ovaj duhovni svijet.

To postaje jasno, naprimjer, kada pred sobom vidite oblast u kojoj čovjek živi između smrti i novog rođenja. Vidovnjak tamo može susresti - a susresti će ako je ozbiljno došao onoliko daleko koliko je jučer naznačeno - one duše koje, nakon što su prošle kroz vrata smrti, prolaze kroz razvoj između smrti i novog rođenja. Zatim upoznajemo vrstu iskustva koju te duše doživljavaju, i moramo usvojiti potpuno drugačije navike mišljenja, ako želite suditi što te duše doživljavaju. To će objasniti nekoliko primjera.

Tamo nalazimo duše koje moraju proći kroz vrlo teške životne uvjete tijekom određenog vremenskog razdoblja između smrti i novog rođenja. Prije svega kao vidovnjak imate dojam da su te duše - određena kategorija duša - postale sluge vrlo strašnih duhovnih bića u duhovnom svijetu, i da su sebe na to osudile svojim životom prije smrti. Kao vidovnjak, postupno se probijate do razumijevanja teške sudbine ovih duša, a do toga se probijate na sljedeći način. Formirate intimniju predodžbu o tome kako ljudi žive u svom fizičkom životu od rođenja do smrti, kako - što je često pokazano na našim predavanjima znanosti duha - kako takozvana naturalna ili prirodna

smrt nastaje po unutarnjem zakonu kada je čovjek takoreći iscrpio svoje životne snage u starosti. Sada nećemo govoriti o ovoj smrti. Ali ima i drugih smrti. Postoje one smrti kroz koje čovjek može biti ponesen u cvijetu života, vanjskim nesrećama ili bolestima. Ne umiremo svi nakon što se ispuni mjera našeg života. Ljudi umiru u svim životnim dobima i moramo se zapitati: odakle dolaze sile koje su u pozadini ovih smrti u različitim godinama? Shvaćamo da kada osoba ispuni granicu svog života, mora jednog dana umrijeti. Često smo vidjeli kako se to motivira iz duhovnih svjetova. Ali sve što se događa u fizičkom svijetu događa se kroz utjecaje iz duhovnih svjetova. Čak se i smrti koje se dogode u krivo vrijeme, takoreći, događaju pod utjecajem duhovnog svijeta; to jest, organizirane su silama i bićima duhovnog svijeta.

U fizičkom svijetu također primjećujemo još nešto na što se moramo usredotočiti ako želimo razumjeti vrijeme između smrti i novog rođenja. Vidimo fizički svijet prožet bolestima i epidemijama; vidimo ovaj fizički svijet u ranijim vremenima prožet onim epidemijama koje su dobro poznate. Treba samo pogledati razorne posljedice među starim europskim stanovništvom, gdje je kuga, kolera i slično, haralo zemljom. U ovom današnjem vremenu, kada je riječ o takvim stvarima, mi smo još uvijek - može se reći - relativno sretni. Već se spremaju određene epidemije, koje smo već istaknuli na našim predavanjima. Dakle, vidimo smrt kako hara Zemljom, takoreći prerano, i također vidimo bolesti i epidemije kako haraju Zemljom. I vidovnjak vidi duše koje žive između smrti i novog rođenja, koje pomažu onim duhovima, koji u svijet osjetila iz nadosjetilnog svijeta nose sile, koje donose pošasti, bolesti, koje donose prerane smrti da tako kažem. Jedan je od strašnih dojmova promatrati ljudske duše u određenom vremenu njihova života između smrti i novog rođenja, koje su postale sluge zlih duhova bolesti i smrti, i koje su same sebe osudile postati takvim slugama zlih duhova bolesti i smrti.

Ako sada pokušate pratiti živote takvih ljudi unazad do vremena kada su prošli kroz vrata smrti, tada ćete uvijek otkriti da tim ljudima koji su sebi pripremili upravo spomenutu sudbinu, u njihovim životima na fizičkom planu nedostaje savjesnosti, nedostaje osjećaj odgovornosti. To je stalna zakonitost koja se pokazuje vidovnjaku, da duše koje prolaze kroz vrata smrti i koje su prije bile beskrupulozne ili su imale nedostatak savjesti, u određeno vrijeme između smrti i novog rođenja, čine sebe slugama koji moraju surađivati u donošenju epidemija, bolesti i preuranjenih smrti u fizičkom osjetilnom svijetu. Tu vidimo prirodne događaje kojima su ove duše podložne, i za koje ne možemo reći da su poput kristalizacije ili sudara dviju elastičnih lopti ili slično, neovisni o bilo kakvim moralnim pogreškama; već iz onoga što se događa, što nam te duše pokazuju, vidimo kako se u višim svjetovima ono što djeluje kao prirodni zakon isprepliće s moralnim poretkom svijeta, kako se u višim svjetovima stvari odvijaju, ovisi o bićima

kojima se događa jedno ili drugo, ovisno o tome kakvo je njihovo moralno ponašanje u svijetu.

Ili, da damo još jedan primjer, možemo pogledati što vidovnjak uči fokusirajući se na vrlo čestu osobinu među ljudima: to je ono što se može opisati kao udobnost, ovisnost o udobnosti. Udobnost, želja za udobnošću, uistinu je raširenija osobina nego što se obično vjeruje. Ljudi rade mnogo više toga nego što mislite radi praktičnosti. Ljudi su indolentni u svojim razmišljanjima, indolentni su u svojim vanjskim radnjama i ponašanju. A čini se da su posebno indolentni kada moraju promijeniti nešto u svom razmišljanju ili u svom djelovanju i ponašanju. Da ljudi nisu toliko indolentni u dubini duše, ne bi se tako često događalo da se odupru tome kada se od njih traži da saznaju nešto novo o ovome ili onome. Odupiru se jer je neugodno ponovno učiti nešto o nečemu. Bilo je neugodno, nakon toliko dugo mišljenja da Zemlja stoji, a Sunce i zvjezdano nebo se kreću oko nje, odjednom čuti o kretanju Zemlje preko Kopernika i morati ponovno učiti! Bilo je neugodno kada im se - barem teoretski - izmiče tlo pod nogama. I sve što se tada bunilo protiv te nove ideje proizašlo je iz indolentnosti razmišljanja, iz želje za udobnošću, jer svako ponovno učenje je neugodno. Ali samo trebate pogledati svakodnevni život i vidjet ćete da je 'vrlina' - koja je, zapravo, mana - udobnosti raširena. U novije vrijeme stekli smo neku predodžbu o golemom širenju udobnosti među čovječanstvom. To se može vidjeti iz sljedećeg.

Postoje mnoge teorije političke ekonomije. Ne želim sada o njima. Ali postoji, naprimjer, ona političko ekonomska teorija koja je danas već uvelike napuštena, ali je nekada igrala veliku ulogu, koja se temelji na činjenici da se svi ljudi u osnovi nastoje slobodno natjecati u razmjeni dobara i slično, i da bi način za zajednički socijalni život bio da postoji potpuno slobodna konkurencija. Druge, više socijalističke teorije tada su uzele maha. Nedavno su, međutim, neki ekonomisti skrenuli pozornost na činjenicu da se sve te teorije zapravo odvijaju vrlo jednostrano. Jer ono što se događa u svijetu u razmjeni dobara, u socijalnom suživotu, puno više od zakona o konkurenciji ili samog zakona, želeći napredovati, podliježe zakonu svjesnog egoizma, zakonu pogodnosti! Poznavanje zakona pogodnosti nalazi svoj put čak i u političku ekonomiju. Treba priznati da se i na ovom području može razabrati zdrav razum i skreće se pozornost na nešto što je tu i može se predvidjeti samo ako se ne zabije glavu u pijesak.

Pogodnost je opća, raširena karakteristika ljudi. I ako pratite duše koje su bile povezane s tim nakon smrti, vidjet ćete kako se ta ovisnost o udobnosti nastavlja nakon smrti, i kako osoba tada mora živjeti kroz provinciju, da tako kažemo, u kojoj, čak ima određeno vrijeme između smrti i novog rođenja zbog indolentnosti, kao posljedica te indolentnosti, postaje sluga - kao duša - Boga ili bogova otpora, onih bogova koji se protive odgovarajućem

razvoju. A to su opet duhovi koji su pod moći Ahrimana. Ahriman mora raditi razne stvari, uključujući, iz duhovnog svijeta u fizički svijet uvoditi razne sile koje uzrokuju otpor u fizičkom životu. Dakle, s jedne strane, ljudima je ugodno, ali s druge strane, ti ugodni životi ispadaju takvi da ako želite nešto učiniti, susrećete se s općim kozmičkim zakonom. Otpora ima posvuda, čak i ako ga nema u grotesknom obliku u kojem ga je jednom opisao njemački pjesnik i esteta. Tu je u najtragičnijem obliku. Njemački pjesnik je to opisao kao takozvanu 'podmuklost stvari'. Ova 'podmuklost stvari' posebno je očita, naprimjer, kada propovjednik stoji za propovjedaonicom i mora izgovoriti izuzetno dug govor; onda mu muha sleti na nos - i on kihne. To je 'podmuklost stvari'. Ali to zapravo postaje očitije kada su ljudi koji u tom pogledu nemaju sreće izloženi ovoj 'podmuklosti stvari' na svakom koraku. Friedrich Theodor Vischer jednom je napisao roman u kojem je netko stalno izložen toj 'podmuklosti stvari'.

Ali u stvarnosti te stvari variraju od grotesknog oblika do tragičnog. Ali sav otpor je usmjeren iz duhovnog svijeta, a gospodar otpora je Ahriman. A budući da su duše indolentna stvorenja, u određeno vrijeme između smrti i novog rođenja postaju sluge Ahrimana. U cjelini, nije tako strašno gledati kazne te udobnosti, koliko je strašno vidjeti kad duše moraju živjeti tako da ih duhovi bolesti i smrti pritišću. Ali imate barem ideju o tome, kako, čim se uspinjemo u više svjetove, kako se moral i prirodni zakoni međusobno miješaju.

Ovo su iskustva kroz koja prolazite kada dođete do točke koja je jučer opisana. I kroz ta iskustva morate proći kako biste također iskusili druga, potrebne uvjete - vidjet ćemo zašto su potrebni - kako biste mogli napredovati u odnosu na vaše iskustvo. Stvar uspinjanja u više svjetove nije takva da se kaže: danas počinješ uspon u više svjetove, a zatim postupno ideš prema gore - već za one koji žele biti inicirani, to se događa, da tako kažemo, nezapaženo vanjskim događajima, usred događaja i činjenica vanjskog života. Dakle, vi se malo po malo krećete prema višim svjetovima, ali slučaj je da izađete iz viših svjetova i živite u običnom svijetu. Ali tada nešto iz svog iskustva u duhovnim svjetovima donosite u fizički svijet. Kad postanete inicijant, vidite sebe kako hodate uokolo u fizikom svijetu s drugačijim osjećajima i senzacijama nego što ih imate kad niste vidovnjak.

Samo je potrebno kroz obuku - a pravilna obuka to također osigurava - osigurati da promjene u senzacijama i osjećajima ne odvrte od običnog života. Ono što se mora postići je da ako si vidovnjak, da si vidovnjak samo za više svjetove, i da ono što imaš kao karakter, kao raspoloženje duše, bude za više svjetove, da se ne prenosi u obični fizički svijet. To ni u kojem slučaju ne treba učiniti. Treba biti sposoban postati vidovnjakom, i u običnom fizičkom svijetu, biti potpuno razumna osoba, kao bilo tko drugi. Stoga su najmanje prikladni ljudi za obuku vidovnjaka, oni koji su od samog početka

predisponirani za entuzijazam. Entuzijasti, apstraktni idealisti koji, da tako kažemo, već u fizičkom svijetu doživljavaju ono što je opravdano u duhovnom svijetu, odnosno ljudi koji u fizičkom svijetu već 'čuju kako trava raste', koji, da tako kažemo, posvuda percipiraju ono što samo zanesenjaci vide, ono što trezvena priroda sklona realnom ne percipira, ljudi koji se lako zavaravaju - ovakvih ljudi ima mnogo više nego što se obično misli - nisu prikladni za obuku vidovnjaka. Ljudi koji stoje s obje noge u stvarnosti, koji razumiju nešto od stvarnosti i prosuđuju stvari kakve jesu, također su i najprikladniji za obuku vidovnjaka. Ovo već ukazuje kako ne treba dopustiti da na naše osjećaje i senzacije, koji su potrebni za fizički svijet, utječe ono što smo stekli za uspon u više svjetove.

Dakle, ti vrlo specifični osjećaji i senzacije ostaju s vama, kada jednom postanete vidovnjak. U određenom smislu, također postajete druga osoba za fizički svijet. Ali kako vam to ne bi naškodilo, morate primijeniti te nove osjećaje i senzacije na stvari u fizičkom svijetu, koje prije niste uzimali u obzir ili na koje niste obraćali pozornost. Zatim, kada postanete vidovnjak i kultivate određene osjećaje i senzacije u sebi, postupno ćete otkriti da se vaš odnos prema prirodi donekle promijenio - ne u lošem smislu, već posebno u dobrom smislu. Naprimjer, drugačije ćete se osjećati prema svijetu biljaka, raširenom biljnom tepihu na Zemlji, nego prije. Ljudi gledaju biljke, oduševljeni njihovim zelenilom, obiljem i bojom cvijeća, svim onim što biljni svijet predstavlja, utoliko što raste iz zemlje i radost je za oko, a možda i druga osjetila. Nemojmo misliti na neku prozaičnu osobu u tom smislu, već na osobu koja doista može u potpunosti uživati onome što ljepota zemaljskog biljnog pokrova može pobuditi u duši; i nemojmo misliti da bi svatko tko bi postao vidovnjak morao izgubiti čak i najmanji stupanj osjećaja koje je prije imao prema biljnom pokrovu Zemlje. Ali u njemu se javlja nešto drugo. Kada stane licem u lice s biljnim svijetom, javlja se osjećaj određenog intimnog odnosa između biljnog svijeta i onoga što je u prirodi izvan biljnog svijeta: sa Suncem, također s Mjesecom, i ostalim zvjezdanim svijetom. Do određene mjere, ono što se prostire kao zeleni biljni tepih, za njegov osjećaj i za njegov pogled, srasta zajedno s onim što je u kozmosu.

Apstraktno, ljudi danas imaju dovoljno ideja na što se ovdje misli. Svatko danas zna, ako je samo malo učio, kako je biljni pokrov povezan s djelovanjem svjetlosti koju Sunce šalje, kako biljke ne mogu rasti bez specifičnog utjecaja sunčevih zraka, i ljudi mogu osjetiti da ne samo ono što se događa na Suncu ima utjecaja na biljni svijet, nego da također i zvjezdani svijet ima utjecaja. Međutim, dogodit će se da će neki biti u nevjerici. Ali postojao je još jedan veliki, važan duh u vremenu koje nije toliko daleko iza nas, koji se znanstveno prilično bavio, primjerice, utjecajem Mjeseca na vrijeme, a time i na vegetaciju Zemlje. Mislim na Gustava Theodor Fechnera. Pokušao je utvrditi, ne sa stajališta nekakvog praznovjerja, nego sa stajališta posve empirijskih opažanja, koliko različito mladi Mjesec, koliko različito

pun Mjesec, naprimjer, utječu na uvjete padalina na Zemlji, i tako dalje. Bilo je mnogo ljudi koji su htjeli dokumentirati svoj znanstveni stav upravo ismijavanjem Gustav Theodor Fechnera-a s njegovim istraživanjima Mjeseca. Posebno se smijao poznati botaničar Schleiden, koji je smatrao da sigurno ne ovisi o punom Mjesecu i mladom Mjesecu, hoće li petnaestak dana biti manje ili više kiše. Tada je Gustav Theodor Fechner rekao - bilo je to u vrijeme kada su uvjeti bili donekle patrijarhalni u usporedbi sa sadašnjim: stvar ćemo riješiti zaobilaznim putem preko žena; učenici ljudi se brzo počnu svađati. Budući da su tada uvjeti bili još uvijek donekle patrijarhalni, dvije žene, gospođa profesor Schleiden i gospođa profesor Fechner, uvijek su u svom dvorištu u Leipzigu postavljale posude za prikupljanje kišnice za pranje rublja, a Gustav Theodor Fechner je sada predložio da žene odluče o pitanju veće količine kišnice, tako da gospođa profesor Schleiden uvijek svoje suđe u dvorište stavi u vrijeme mladog Mjeseca, dok bi njegova žena trebala svoje suđe staviti vani u dvorište u vrijeme punog Mjeseca. Tada bi postalo vidljivo u kojem će razdoblju pasti veća količina kiše. I gle čuda, gospođa profesor Schleiden nikako se nije slagala s njezinim mužem, jer je zahvatila manju količinu kišnice!

Dakle, želim reći, odluka je donesena na ironičan način, ali nećemo sada tome pridavati nikakvu važnost. Ali kasnije će se pokazati da sve, sunčeva svjetlost i sunčeva toplina, ali i drugi utjecaji zvijezda, ima utjecaja na biljni svijet. Međutim, to je u početku teoretsko znanje. Ali za vidovnjaka se ispostavlja da ima izravan osjećaj kako se spajaju utjecaji koji dolaze sa Zemlje i sa zvijezda. Na kraju on to vidi kao jedno, i osjeća da živi u onome što se događa, prelijevanje sunčeve svjetlosti preko zemaljske vegetacije, i ponovno povlačenje sunčeve svjetlosti. On osjeća kada su biljke lišene sunčeve svjetlosti. Kao što se suosjeća s djetetom koje je jako vezano za svoju majku kada je dijete neko vrijeme lišeno pogleda svoje majke, tako i vidovnjak suosjeća kada su biljke lišene sunčeve svjetlosti. Ovo suosjećanje s biljnim svijetom je nešto što se javlja kod vidovnjaka, tako da vidovnjak koji je došao do točke o kojoj se jučer govorilo, stječe takve osjećaje, čime postaje, da tako kažemo, 'suosjećajan u tome', u odnosu između rasta Zemlje, rasta biljaka - te Sunca i zvijezda.

Počevši osjećati ovo, čovjek je također sposoban osjetiti nešto drugo. To drugo možete osjetiti kada se iz duhovnog svijeta vratite u fizički svijet, i, naprimjer, nađete se suočeni s osobom koja spava ili se budi. Čak i ako ste, da tako kažemo, isključili svoju sposobnost gledanja, i oko osobe koja spava vidite samo fizički svijet, i dalje imate osjećaj da je ta osoba koja spava od nečega napuštena. Ovaj osjećaj je vrlo sličan onome koji imate kada se, primjerice, u jesen sunčeve zrake mijenjaju u odnosu na vegetaciju, kao što je to slučaj. Osjećaji prema prirodi koja je napuštena od Sunca i zvijezda, vrlo su slični osjećajima prema ljudskom tijelu koje je napušteno od svojeg 'Ja' i astralnog tijela. I onda se doživljava neobičnost, da je u tom pogledu

čovjek neovisan o svojim fizičkim nebeskim uvjetima, dok je rast biljaka ovisan o fizičkim nebeskim uvjetima.

O biljkama znamo da nikako ne mogu zaspati, naprimjer zbog vlastitih unutarnjih uvjeta: moraju čekati dok Sunce navečer ne zađe, ili moraju čekati da dođe jesen. Znamo da u naše vrijeme, a posebno u našim kulturnim uvjetima, ljudi više ne slijede Sunce. Naprimjer, ne bismo mogli biti ovdje zajedno ako bismo morali pratiti položaj Sunca kao biljka. Onaj isti prijelaz koji je kod biljaka još uvijek strogo reguliran putem Sunca i zvijezda, kod ljudi se emancipirao od Sunca i zvijezda. Kada izađemo u ruralne, izvorne uvjete, i primijetimo kako ne samo kokoši, nego i ljudi u selu idu spavati u određeno vrijeme i bude se u određeno vrijeme, ipak osjećamo nešto, reklo bi se, poput 'biljne' veze između ljudi i kretanja Sunca i zvijezda. Ali o tome ne možemo suditi drugačije osim da se tijekom evolucije, čovjek oslobodio kozmičkog tijeka događaja, da on i njegovo fizičko tijelo i etersko tijelo dosegnu ono stanje u koje biljka dolazi samo kroz položaj Sunca i zvijezda, i može izaći iz unutarnjih prilika, neću reći iz unutarnje samovolje. Čovjek može uzeti svoj 'popodnevi san' iz vlastitih unutarnjih okolnosti, odnosno može izaći iz svog fizičkog tijela i eterskog tijela. Biljka ne može popodne odspavati kada želi, mora slijediti smjer zvijezda. Ali čovjek, što je on kad leži u krevetu kao fizičko tijelo i etersko tijelo, a njegovo 'Ja' i astralno tijelo su vani? Fizičko tijelo i etersko tijelo tada imaju vrijednost biljke. Biljka ima fizičko tijelo i etersko tijelo.

Ako sada spojimo sve što je sada rečeno, reći ćete: ako ispred sebe imam biljku, tada biljka postupno srasta sa svijetom Sunca i zvijezda i sjedinjuje se s njim. Dakle, svoj osjećaj od biljke morate usmjeriti prema zvjezdanim svjetovima, prema Suncu. Istu liniju osjećaja mora se razviti od osobe koja spava, koja je također fizičko tijelo i etersko tijelo, to jest ima vrijednost biljke, prema njenom 'Ja' i astralnom tijelu, koji su potpuno neovisni o položaju Sunca izvan fizičkog tijela i eterskog tijela kada čovjek spava, kao što je fizičko Sunce izvan fizičkog tijela i eterskog tijela biljke.

Ovo što sam sada objasnio je ono što doživljavate kao vidovnjak. Ako netko sada, polazeći od takvih osjećaja, svojevóljno dovede do neovisnosti 'Ja' i astralnog tijela od fizičkog i eterskog tijela, ako je svojevóljno uspio fizičko tijelo i etersko tijelo pretvoriti u neku vrstu biljke, sada zna nešto vrlo čudno. Zna se nešto što se ne može izraziti nikako drugačije nego, onako kako bi govorilo Sunce kada bi pogledalo dolje na biljke i vidjelo sebe u odnosu na njih. Tada bi moglo reći: da, ovo fizičko tijelo i etersko tijelo biljaka pripada meni; pripadaju meni jer im treba ono što ja mogu poslati! Baš kao što bi Sunce govorilo biljci koja raste ispod, tako čovjekovo 'Ja' može reći svom fizičkom i eterskom tijelu: to pripada meni kao što biljka pripada Suncu; za fizičko tijelo i etersko tijelo ja sam kao Sunce. Sunce za fizičko tijelo i etersko tijelo - tako nužno čovjek uči govoriti o svojem 'Ja'! I baš kao što uči govoriti

o svojem 'Ja' u odnosu na svoje fizičko tijelo i etersko tijelo, baš kao što bi Sunce govorilo biljci, tako o svom astralnom tijelu uči govoriti na način na koji bi to Mjesec i planeti govorili biljci. To je sasvim posebno i važno iskustvo u misterijima.

Na način kako sam to sada objasnio, ovo misterijsko iskustvo kultivirano je kao izravno iskustvo - kao stvarno iskustvo - najprije u misterijima Zaratustre, a zatim kroz čitavu evoluciju svo de misterija Svetog Grala. Ovo iskustvo se uvijek spominjalo jer je bilo najjasnije, posebno tijekom razdoblja egipatskih misterija, kada su vidjeli duhovno Sunce dok su spavali u ponoć, i osjećali se ujedinjeni sa silama Sunca na način koji je sada okarakteriziran, to se zvalo 'gledanje Sunca u ponoć': doživljavanje sunčevog elementa u vlastitom 'Ja' kao sunčeve snage koja obasjava fizičko i etersko tijelo.

Sada imamo treću stvar koja je bila zajednička svim različitim misterijima svijeta. Ono što im je bilo zajedničko bilo je 'doći do ruba smrti', 'iskusiti elementarni svijet', i sada 'vidjeti Sunce u ponoć'. To je tehnički izraz; odgovarajuće iskustvo je sastavljeno od onoga što je upravo sada okarakterizirano. Samo morate biti načisto s činjenicom da u trenutku kada se osjećate razdvojeni, kao Sunce ili zvijezde, u odnosu na vlastito etersko tijelo i fizičko tijelo, više Sunce i zvijezde ne osjećate samo u njihovoj fizičkoj supstancijalnosti, već upoznate duhovna bića i svjetove koji im pripadaju. Mora biti jasna činjenica da je iskustvo kozmosa, iskustvo u duhovnim svjetovima.

Sada je važno i nužno, kako biste na pravilan način 'urasli' u duhovne svjetove, kako biste stvarno imali iskustva koja odgovaraju duhovnim stvarnostima, prvo proći kroz ono čime se upoznajete s time da je priroda duhovnog svijeta potpuno različita od fizičkog svijeta. To se dovoljno dobro upozna kada se kao vidovnjak, može testirati i promatrati posljedice samozadovoljstva, posljedice nedostatka savjesti, za duševna iskustva u vremenu između smrti i novog rođenja, i mnoge druge stvari. Kroz te stvari vidovnjak mora, da tako kažemo, otvoriti svoju dušu uvjetima koji su bitno drugačiji od onih na fizičkoj razini. Tek tada postaje zreo za živo iskustvo duhovnog kozmosa, i da prepozna unutarnju vezu između 'Ja' i astralnog tijela i kozmosa. Sva dosadašnja teoretiziranja zapravo su igra riječima kada se dogodio upravo opisani trenutak, gdje se doživjelo, da u odnosu na najviše članove svog bića, čovjek ne samo da pripada Zemlji, već je kod kuće u cijelom kozmosu. Također znamo da navečer, kada zaspimo, svako ljudsko biće, kada je izašlo iz svog fizičkog tijela i eterskog tijela, urasta u sile koje su kozmičke sile, traži snagu iz cijelog svijeta i moć, koju je skupio od kada zaspe do buđenja, donosi u fizički svijet kako bi je ondje koristio. Povezanost s kozmosom doživljava se na određenoj razini misterija. Od ove razine ćemo krenuti sutra.

TREĆE PREDAVANJE

Berlin, 5. veljače 1913.

Ako sadašnji čovjek, čovjek našeg vremena, prođe takav okultni trening koji ga vodi do iskustava kao što su ona navedena u prva dva predavanja, on će se na taj način uzdići u duhovne svjetove. On tada u duhovnim svjetovima doživljava određene činjenice i susreće određena bića. Jučer korišteni izraz, 'vidjeti Sunce u ponoć', u osnovi je samo izraz za duhovne činjenice i susret s duhovnim bićima koja su povezana s egzistencijom Sunca. Sada ovaj čovjek našeg vremenskog ciklusa, kada se uspinje u više svjetove, prolazi kroz određena iskustva koja se ne mogu opisati ni na koji drugi način osim riječima: čovjek kroz takav uspon doživljava mnoge značajne stvari unutar duhovnih svjetova; ali također doživljava i nešto što se mora opisati riječima: osjeća se napušten, napušten i sam. Osjeća se tako da svoje iskustvo može opisati sljedećim riječima: mnogo, mnogo toga vidiš ovdje; ali upravo ono za čim najviše čeznete sada, nakon što ste prošli kroz sve te stvari, ne možete doživjeti. - I sva bića koja sretnete nakon takvog uspona, rado bi ih tada pitali za neke tajne za kojima morate čeznuti. Imate takav osjećaj. Ali sva ta bića, koja vam otkrivaju mnogo toga što je veliko i moćno, ostaju nijema i šute, pogotovo kada se želite raspitati o samim tajnama koje sada osjećate kao najvažnije. Stoga treba reći: današnji čovjek kada se uzdigne u više svjetove, osjeća najbolnije stvari; unatoč svom sjaju, unatoč svim susretima s plemenitim bićima, osjeća ogromnu prazninu u sebi. I ako se ništa drugo ne bi dogodilo, onda bi s dužim iskustvom ove praznine, ove usamljenosti, ove napuštenosti u višim svjetovima, dušu konačno obuzela neka vrsta očaja.

Sada se može dogoditi nešto - i u pravilu će se dogoditi ako je uspon poduzet prema stvarnim pravilima inicijacije - što u početku može zaštititi od ovog očaja, čak i ako ne može trajno zaštititi. Ono što se može dogoditi je nešto kao sjećanje koje dolazi u dušu, ili bi se moglo reći i pogled u daleka vremena prošlosti, neka vrsta čitanja u Akaša kronici stvari koje su davno prošle. A ono što tamo doživite - te stvari ne možete okarakterizirati drugačije nego pokušajem da iskustva izrazite riječima koje otprilike odgovaraju tim iskustvima - mogli bi to izraziti sljedećim riječima: ako se sada uzdignete u ove više svjetove kao moderan čovjek, pogodit će vas očaj i napuštenost. Ali slike vam pokazuju određene procese koji su davno prošli, procese koji se sastoje u činjenici da su u prošlim vremenima drugi ljudi uzašli u svjetove u koje vi sada želite uzaći. Da, iz onoga što sada gledate, također možete prepoznati, kao u sjećanju, da je vaša vlastita duša jednom u prethodnim inkarnacijama bila uključena u ono što su ovi ljudi koji su u to

vrijeme uzašli u više svjetove doživjeli. Moglo bi se pokazati da duša sadašnje osobe, ono što vidi u davno prošlim vremenima vidi kao vlastita iskustva kroz koja je jednom prošla u davno prošlim vremenima. Tada bi duša bila posvećenik u davno prošlom vremenu. Ako to nije slučaj, duša će znati samo da je bila u kontaktu s onima koji su u davno prošlim vremenima uzašli u više svjetove kao inicirani, ali da se sada osjeća usamljeno i napušteno, dok se one duše koje su jednom bile inicirane nisu osjećale usamljeno ili napušteno u istim svjetovima, već su osjećale blaženstvo, najdublje blaženstvo u tim svjetovima. To je bilo zbog činjenice da su u tim davnim vremenima duše bile drugačije prirode i da su, zbog svojih različitih dispozicija, drugačije doživljavale ono što se vidjelo u višim svjetovima. Što se onda zapravo doživljava?

Međutim, ono što je doživljeno dovodi u dušu bića iz viših svjetova, koja iz nadosjetilnog svijeta djeluju na osjetilni svijet. Bića koja stoje iza našeg osjetilnog svijeta, vi ih vidite; uvjeti poput jučer opisanih mogu se vidjeti. Ali ako pokušate sažeti sve što vidite, možete to okarakterizirati na sljedeći način: osjećate se kao da ste u višim svjetovima i, u određenoj mjeri, gledate dolje u osjetilni svijet. Čovjek se osjeća sjedinjenim s duhovima koji su prošli kroz vrata smrti i također s njima gleda dolje da vidi kako će ponovno upotrijebiti svoje moći za postizanje fizičke egzistencije. Gledamo dolje i vidimo kako se iz nadosjetilne oblasti šalju sile kako bi dovele do procesa u različitim oblastima prirode u svijetu osjetila. Vidi se cijeli niz činjenica koje se iz viših svjetova pripremaju u osjetilnom svijetu. Budući da se tako boravi u višim svjetovima i nalazi se izvan fizičkog tijela i eterskog tijela, gleda se dolje u svoje fizičko tijelo i etersko tijelo, i zatim u kozmosu vidi i te sile, u cijelom duhovnom kozmosu, koje rade na fizičkim i eterskim tijelima čovjeka. I kroz ono što rade bića u čiju zajednicu ste došli, počinjete razumjeti kako fizička i eterska tijela nastaju unutar fizičkog svijeta. Naučite to sasvim jasno prepoznati. Čovjek prepoznaje kako određena bića, koja su povezana sa Suncem, naprimjer, rade dolje na zemaljskom svijetu i rade na stvaranju fizičkih i eterskih tijela čovjeka. Također se upoznaju određena bića koja su povezana s egzistencijom Mjeseca i koja rade dolje iz kozmosa kako bi također sudjelovala u stvaranju fizičkih i eterskih tijela ljudi.

Ali tada dolazi velika čežnja, čežnja koja postaje ogromna za današnjeg čovjeka. To je čežnja da se sazna nešto o tome kako se astralno tijelo i samo 'Ja' rađaju iz kozmosa i kako nastaju. Iako možete točno vidjeti kako fizičko tijelo i etersko tijelo nastaju kroz sile kozmosa, sve što bi se moglo odnositi na nastanak astralnog tijela i 'Ja' čovjeka, ostaje zatvoreno. Sve što se odnosi na čovjekovo astralno tijelo i 'Ja', obavijeno je najdubljom tamom i misterijom. Ovako stječete osjećaj: ono što jesi u svojoj nutrini, ono što zapravo jesi, sada je skriveno od tvog duhovnog pogleda, a ono u što se zaogrneš dok živiš u fizičkom svijetu, sasvim točno ti se otkriva.

Ovo što je upravo spomenuto doživljavaju današnji ljudi kada se na opisani način uspinju u više svjetove. One duše koje su svoj uspon imale u iskonskim vremenima koja su naznačena, također su to iskusile. Samo sadašnji čovjek osjeća onu veliku čežnju o kojoj se sada govori, a duše prošlih vremena nisu osjećale tu čežnju jer još nisu imale potrebu vidjeti svoju najdublju nutrinu, jer su bili predisponirani osjećati najdublje zadovoljstvo kada su bića kojima su došli, opažali da rade na izgradnji fizičkog tijela i eterskog tijela. U prošlim vremenima, kada su duše bile inicirane, nalazile su svoje najveće zadovoljstvo u tome kako su duhovna bića djelovala sa Sunca na izgradnju fizičkog tijela i eterskog tijela.

Osim toga tu je i sljedeće. U tim davnim vremenima, rad tih bića je još uvijek bio drugačiji; otuda zadovoljstvo. Sada u naše vrijeme ovaj se rad predstavlja na takav način da čovjek sebi kaže: koja je svrha sve pripreme fizičkog tijela i eterskog tijela, ako se ne može znati što ti ovoji sadrže? - To je razlika između čovjeka danas i čovjeka u prošlosti. A vrijeme u prošlosti na koje ova iskustva posebno ukazuju, vrijeme je u kojem je Zaratustra inicirao svoje učenike i vodio ih u više svjetove. Kad bi današnji učenici u više svjetove bili vođeni na isti način na koji ih je vodio Zaratustra, osjetili bi prazninu i napuštenost koja je upravo naznačena. Tada, u vrijeme Zarature, oni koji su trebali biti inicirani osjetili su rad Ahura Mazdao na fizičkom tijelu i na eterskom tijelu, i u otkrivanju tih divnih tajni osjetili su radost i zadovoljstvo jer su bili iznutra uzburkani kad su vidjeli: time nastaje ono što čovjek mora imati kao svoj ovoj ako želi ostvariti svoju zemaljsku misiju. U tome su nalazili zadovoljstvo.

Takva je bila inicijacija Zarature. Zato što se u ovoj inicijaciji Zarature moglo 'vidjeti Sunce u pomoć'. To znači da ako se ne gleda na fizički oblik Sunca, nego radije na duhovna bića koja su povezana sa egzistencijom Sunca, onda se počevši od Sunca gleda na sile koje djeluju na fizičko tijelo, vidimo kako se sile koje dolaze od Sunca oblikuju na čovjekovoj glavi i oblikuju različite dijelove čovjekovog mozga. Jer bilo bi besmislica kada bi netko vjerovao da čudesna struktura poput ljudskog mozga može nastati samo od zemaljskih sila. Tamo moraju djelovati sile Sunca. Te sile na razne načine sastavljaju različite reznjeve mozga iznad ljudskog lica. I ne samo jedan, već čitav niz entiteta djeluje na strukturu čovjekova mozga. Za svoje učenike Zaratustra ih je nazvao 'Amschaspande'. Oni daju poticaj silama kozmosa kako bi se mogla pojaviti struktura čovjekova mozga, kao i gornji živci leđne moždine, s izuzetkom donjih dvadeset i osam pari živaca. Zatim je Zaratustra također istaknuo kako druge struje izvire iz bića koja su povezana s egzistencijom Mjeseca, i pokazao kako se čudesno struktura kozmosa zapravo uklapa, kako struje izvire iz dvadeset osam vrsta bića, 'Izeda', koja grade leđnu moždinu s dvadeset i osam živčanih niti. Dakle, fizičko tijelo i etersko tijelo izgrađeni su od struja koje proizlaze iz kozmičkih sila.

To su bili snažni dojmovi koje su posvećeni Zaratustre primili na ovaj način. I primajući te dojmove kao izraz djela Ahura Mazdao, osjećali su unutarnje blaženstvo zbog onoga što se događalo u svijetu. Današnji čovjek, koji bi se na isti način uzdigao u više svjetove, naravno, također bi se mogao diviti, također bi mogao početi osjećati blaženstvo. Ali postupno bi prešao na osjećaj koji se može iskazati samo riječima: čemu sve ovo?, ne znam ništa o entitetu koji ide iz inkarnacije u inkarnaciju! Znam samo za bića koja u svakoj novoj inkarnaciji iz kozmosa grade ovoje, ali to su samo 'ovoji'. - Upravo je to bila bit inicijacije Zaratustre, da se posvećenima otkrila veza između ljudske- zemaljske i sunčeve egzistencije. A doba Zaratustre karakterizira činjenica da su upravo opisane tajne ljudi mogli ugraditi u svoje okultno znanje.

Duše koje su bile inicirane u starom Egiptu, naprimjer, koje su prošle inicijaciju Hermesa, u višim svjetovima su živjele na drugačiji način. Već smo razgovarali o svim tim stvarima. Ovdje na ovim predavanjima, biti će predstavljene malo detaljnije nego što je do sada bilo moguće. Kada su se duše u staroegipatskom razdoblju uzdigle u više svjetove kroz inicijaciju Hermesa, tada se naravno dogodilo ono što se uvijek događa tijekom inicijacije: da su se te duše osjećale izvan svojih fizičkih i eterskih tijela, da su znale da su sada unutar svijeta duhovnih činjenica i duhovnih bića. Daleko uokolo te su duše bile vođene, odnosno vođen je njihov pogled. Prikazani su im pojedinačni entiteti, pojedinačne činjenice, kao što bi to mogao i danas biti slučaj s dušom. Ali ne smijete to zamišljati kao da hodate uokolo fizičkim nogama, već kao da vas vaša vizija vodi uokolo u kozmičkoj oblasti. Tako je bilo u ovoj inicijaciji.

Zatim je u iskustvu došao trenutak kada ste se osjećali kao da ste na kraju, kao da ste šetali zemljom omeđenom morem, a onda ste došli na 'obalu'. Znao ste da ste došli do najdalje točke do koje ste mogli doći. A onda se u egipatskoj inicijaciji doživjelo ono što se moglo izraziti samo riječima: Vodeći se svojom vizijom po kozmičkim prostranstvima, u kozmičkoj oblasti, upoznali ste bića i sile za koje možete reći da djeluju na vaše fizičko tijelo i etersko tijelo. Ali sada ulazite u najsvetije mjesto. Sada ulazite u oblast gdje se zapravo osjećate ujedinjeni sa esencijom koja djeluje u onome što u vama ide iz jedne inkarnacije u drugu, što radi na vašem astralnom tijelu. To je značajno iskustvo u ovom trenutku, jer u određenom smislu sve stvari postaju drugačije kada se ovo iskustvo dogodi.

Naprimjer, vrlo brzo, jedna mogućnost za inicijata prestaje: u svijetu u koji se sada ulazi na obalama univerzalne egzistencije, potpuno prestaje mogućnost učiniti svoju moć prosuđivanja primjenjivom na ove svjetove, ono što je prije bio u stanju misliti, što je prije mogao prosuditi. Ako se ne možete lišiti sve ove fizičke, zemaljske moći prosuđivanja, ako ne možete ignorirati ono što vas je vodilo do ove točke, tada ne možete doživjeti ovo iskustvo na

obalama egzistencije, ne možete se osjećati ujedinjeni sa samim bićem koje djeluje kada se duhovno- duševno čovjeka približava rođenju u novoj inkarnaciji, traži obitelj, naciju i roditelje, kako bi se obukao u novi ovaj kao duhovno- duševni čovjek. Svi entiteti koje ste prije upoznali i koji vam objašnjavaju kako fizički i eterski ovoji nastaju i kako se formiraju iz kozmosa, sva ta bića vam ne mogu objasniti kakve sile djeluju u tom biću s kojim se sada osjećamo povezanim, i koje tka i gradi u najdubljem astralnom biću samog čovjeka. Postaje vrlo jasno - i postalo je vrlo jasno egipatskoj duši koja je prošla Hermesovu inicijaciju - da je sada, kada je izašla iz svojih ovoja i prošla kroz ono što se prije nazivalo 'univerzalna egzistencija', postala povezana s jednim entitetom. I duša može osjetiti svojstva ovog entiteta, samo se osjeća unutar tih svojstava, a ne izvan ovog entiteta, i može znati: ovaj entitet je tamo, stvarno je tamo; ali u isto vrijeme ste unutar ovog entiteta. I prvi dojam koji stječete o ovom biću je da kažete sebi: u ovom biću počivaju sile koje nose dušu iz jedne inkarnacije u sljedeću, a također počivaju i sile koje osvjetljavaju dušu između smrti i novog rođenja. Sve je unutra. Ali kada prema vama navire sila kao duhovna kozmička toplina, koja nosi dušu od smrti do novog rođenja, kada prema vama navire duhovna svjetlost, koja obasjava dušu između smrti i novog rođenja, i kada osjećate da ova toplina i ova svjetlost emanira iz entiteta s kojim ste ujedinjeni, sada ste u vrlo posebnoj situaciji. Morali ste popiti vodu Lethe, da tako kažem, morali ste zaboraviti svoje umijeće razumijevanja, koje vas je vodilo kroz fizički- osjetilni svijet, morali ste se odreći svoje prijašnje moći prosuđivanja, svoje intelektualnosti, jer vas ovdje mogu samo zavarati, a još niste ništa novo stekli. Stojite, osjećate kozmičku toplinu koja dušu nosi u novo rođenje, u moru sila koje obasjavaju dušu od smrti do novog rođenja. Tako osjećate snagu i svjetlost koja izvire iz entiteta. Gledate u ovaj entitet kao da ne možete a da ga ne upitate: tko si ti? - jer samo mi ti možeš reći tko si, i tek tada mogu znati što je to što me iznutra kao ljudsko biće nosi od smrti do novog rođenja. Tek tada, ako mi kažeš, mogu znati što je najdublja priroda mog bića! - A entitet s kojim se osjećate toliko povezani ostaje nijem, tih. Čovjek osjeća da u njemu leži ono najdublje, ono što je najdublje povezano sa sebstvom. Javlja se potreba za samospoznajom, za spoznajom onoga što jest - a biće ostaje nijemo i šutljivo.

Morali ste neko vrijeme stajati licem u lice s ovim nijemom, tihim entitetom i morali ste osjećati duboku čežnju da se zagonetka svijeta riješi na nov način, morali ste tu čežnju osjećati dovoljno dugo, budući da se to nikada ne može riješiti na fizičkoj Zemlji, mora se donijeti u ovaj svijet, u ovo biće, duboku čežnju kao snagu u sebi, da se zagonetka svijeta riješi na ovaj način koji je stran fizičkoj egzistenciji, a duša mora potpuno živjeti u čežnji da se zagonetka svijeta riješi na ovaj način: zatim, kada se netko osjeti sjedinjenim s nijemim, tihim duhovnim bićem, i živi u njemu s upravo opisanom čežnjom za rješanjem zagonetke svijeta, tada osjećate da u duhovno biće s kojim ste

sjedinjani, struji snaga vaše vlastite čežnje. I budući da ta snaga vlastite čežnje za rješanjem zagonetke svijeta struji u ovo duhovno biće, nakon nekog vremena ovaj entitet rađa nešto što nastaje iz njega kao novi entitet. Ali ovo rođenje nije kao zemaljsko rođenje. Isto tako odmah iz vlastite vizije znate da to nije kao zemaljsko rođenje. Ne, zemaljsko rođenje nastaje u vremenu, događa se u vremenu. Ali ono što sada vidite, ono što upravo opisano biće rađa, znate: iz njega se rađa, iz njega se rađa od davnina - uvijek, i to rađanje se nastavlja od davnih vremena sve do danas. Ovo rođenje jednog bića iz drugog još nije viđeno; do sada je izmicalo našem pogledu. Ovo rođenje sastoji se od činjenice da je ono zapravo uvijek tu, ali zato što ste se pripremili za to kroz svoju čežnju da riješite zagonetku, vi to sada vidite, vi znate da je to sada percepcija u duhovnom svijetu. Dakle, ne kažete sebi: entitet se sada rađa, već radije kažete sebi: od davnina, entitet se uvijek rađao iz entiteta s kojim ste se ujedinili: ali sada vam ovo biće rođeno iz entiteta i sam entitet postaju vidljivi.

Ono što sam vam sada opisao, najbolje što je moguće riječima našeg jezika, ono je na što je inicijator Hermesa naveo svoje učenike. A osjećaji koje sam vam upravo opisao - mogu reći mucavim riječima, jer stvari sadrže toliko toga da riječi našeg jezika mogu stvari izraziti samo mucavim izrazima - ti su osjećaji bila iskustva takozvanog Izida- posvećenja. Svatko tko je prošao inicijaciju Izide rekao je sebi, kada je došao na obalu kozmičke egzistencije i vidio bića koja sačinjavaju, naprimjer, fizičko tijelo i etersko tijelo, kada su stajući nasuprot tihoj božici, iz koje izbija toplina i svjetlost za egzistenciju najdubljih dijelova ljudske duše: to je Izida! Ovo je nijema, tiha boginja, čije se lice ne može otkriti nikome tko gleda samo očima smrtnika, čije se lice može otkriti samo onima koji su se probili do obala koje su opisane, koje se mogu vidjeti tim očima koje idu iz inkarnacije u inkarnaciju i nisu smrtnne. Jer neprobojan veo pokriva ovaj lik Izide za smrtnne oči!

Ako je čovjek kojeg treba inicirati vidio Izidu i živio s opisanim osjećajem u duši, onda je shvatio ono što se opisuje kao rođenje. Što je bilo to 'rođenje'? On je to rođenje shvatio kao ono što se može opisati 'zvučanje u svim prostranstvima onoga što se zove glazba sfera', i kao stapanje tonova glazbe sfera s onim što se naziva kozmička Riječ, kreativna kozmička Riječ, koja prodire u prostore i u bića ulijeva sve ono što u bića mora uliti, kao što se duša mora uliti u fizičko tijelo i etersko tijelo, kada prođe kroz život između smrti i novog rođenja. Sve što se iz duhovnog svijeta ima pretočiti u vanjski fizički svijet, da bi ono što je u njega pretočeno onda bilo unutarnje, duševno, sve je u njega pretočeno harmonijom sfera koji odjekuje prostorima, koji se postupno razvija tako da se može čuti kao - značajno, izražavajući unutarnji značaj - kozmička riječ koja oživljava bića, koja se doživljava kroz sile topline i svjetlosti, i koje se ulijevaju u ta tijela, u ona tijela koja proizlaze iz božanskih sila i bića, što se vidi postignutom vizijom.

Tako se gledalo u svijet harmonije sfera, u svijet kozmičke Riječi, gledalo se u svijet koji je stvarni dom čovjekove duše u vremenu kada ova duša živi između smrti i novog rođenja. Ono što je duboko skriveno u fizičkoj zemaljskoj egzistenciji čovjeka, ali ono što tada živi između smrti i novog rođenja u sjaju svijetla i toplini, ono što je duboko skriveno u fizičkom svijetu kao svijet tonova sfera i kozmičke Riječi, to je doživljeno kroz Hermesovu inicijaciju kao rođenje iz Izide. Izida tada stoji ispred vas, tako da s jedne strane stoji ona sama, s druge strane rodila je drugo biće, koje treba osloviti kao kozmičke tonove i kozmičku Riječ. Sada se osjećate kao da ste u društvu Izide i kozmičke Riječi koju je ona rodila. A ova 'kozmička Riječ' je u prvom redu pojava Ozirisa. 'Izida u zajednici s Ozirisom' tako se pojavljuje pred neposrednom percepcijom; jer je u najstarijoj egipatskoj inicijaciji rečeno da je Oziris bio i sin i suprug Izide. Smatralo se da je on Izidin sin i muž. I to je bila suština starije egipatske inicijacije, da je kroz ovu inicijaciju čovjek naučio tajne egzistencije koje ostaju povezane s čovjekom, čak i kada on prolazi kroz vrijeme koje leži između smrti i novog rođenja. Kroz vezu s Ozirisom bilo je moguće prepoznati sebe kao čovjeka u njegovom dubljem značenju.

Ono što je predstavljeno, stoga znači, da se egipatski posvećenik susreo s kozmičkom Riječi i kozmičkim tonovima, kao tumačima vlastitog bića u duhovnom svijetu. Ali u doba Egipta to je bio slučaj samo do određene točke u vremenu. Od tog vremenskog trenutka pa nadalje je stalo. I postoji velika razlika - to također pokazuju Akaša zapisi kada se osvrnete unatrag na davna vremena - između onoga što je egipatski posvećenik doživio u drevnim egipatskim hramovima i onoga što je doživio u kasnijim vremenima.

Razmislimo također o tome što je posvećenik doživio u kasnijim vremenima. Tamo bi također mogao biti vođen kroz kozmičke oblasti do obala egzistencije, tamo bi mogao doživjeti sva bića koja grade fizička i eterska tijela čovjeka, tamo bi mogao stupiti na obale egzistencije i vidjeti tihu, nijemu Izidu, i u njoj uočiti toplinu egzistencije koja sadrži sile koje ljude vode od smrti do novog rođenja. Tu je također mogao prepoznati svjetlo koje obasjava dušu između smrti i novog rođenja; javila se i čežnja da čuje kozmičku Riječ i kozmičku harmoniju. Čežnja je živjela u duši kad se duša sjedinila s tihom, nijemom božicom Izidom. Ali - boginja je bila nijema i šutjela! Nikakav Oziris nije mogao biti rođen u kasnijim vremenima, nikakva kozmička harmonija nije zvučala, nijedna kozmička Riječ nije objasnila ono što se sada tjeskobno pokazalo kao kozmička toplina i kozmičko svjetlo. I tada duša osobe koja je inicirana nije mogla izraziti svoja iskustva ni na koji drugi način osim govoreći nešto poput: pa gledam u žalosti, mučen žeđu i žudnjom za znanjem, prema tebi, o božice! A ti za ovu mučenu i napaćenu ljudsku dušu, koja se, jer ne može razumjeti, osjeća kao da je izbrisana, kao da je morala izgubiti svoju egzistenciju - ti za ovu ljudsku dušu ostaješ nijema i tiha! - I božica je učinila tužnu gestu, izražavajući da je postala

nemoćna rađati kozmičku Riječ i kozmičke tonove. To je bilo prepoznato, da joj je oduzeta moć da rađa i da bude uz Ozirisa, sina i muža. Osjetilo se da je Oziris otrgnut od Izide.

Oni koji su prošli ovu inicijaciju i vratili se u fizički svijet imali su ozbiljan, ali rezigniran svjetonazor. Poznavali su je, svetu Izidu, ali su se osjećali kao 'sinovi udovice'. Svjetonazor 'sinova udovice' bio je ozbiljan i rezigniran. I vremenska točka između drevne inicijacije, u kojoj se u drevnim egipatskim misterijima moglo svjedočiti rođenju Ozirisa, i one u kojoj se samo moglo sresti nijemu, šutljivu, ožalošćenu Izidu i u egipatskim misterijima postati sin udovice, vremenska točka koja razdvaja dvije faze egipatske inicijacije, koja je to? To je vrijeme u kojem je živio Mojsije. Jer na taj je način ispunjena karma Egipta, da je Mojsije ne samo uveden u misterijske tajne Egipta, već ih je također ponio sa sobom. Izvedeći svoj narod iz Egipta, ponio je sa sobom onaj dio egipatske inicijacije koji je ožalošćenoj Izidi kakva je kasnije postala, dodao inicijaciju Ozirisa. Takav je bio prijelaz iz egipatske kulture u kulturu Starog zavjeta. Da, Mojsije je odnio tajnu Ozirisa, tajnu kozmičke Riječi! I da nije ostavio iza sebe nemoćnu Izidu, tada ne bi mogao čuti ono što je trebao čuti, kako je on trebao razumjeti velike, značajne riječi za svoj narod: 'Ja sam koji jesam', 'Ejeh asher Ejeh'. Na taj je način egipatski misterij pretočen u starohebrejski misterij.

Ovo je bio pokušaj da se pokaže kakva su bila iskustva u misterijima Zaratustre i u egipatskim misterijima, riječima koje se mogu koristiti za predstavljanje takvih stvari. Stvari se ne mogu prikazati apstraktnim riječima. Jer bitno je da duša prolazi kroz odgovarajuća iskustva koja sam pokušao okarakterizirati. Sada je važno osjetiti što se događalo u duši Egipćanina koji je trebao biti iniciran, osjetiti kako je njegova duša proživjela svoj put u više svjetove, kako je sreo Izidu s tužnim pogledom, licem s boli - imala je pogled tuge i lice boli, jer je morala vidjeti ljudsku dušu, koja je mogla imati čežnju i žeđ za znanjem duhovnih svjetova, ali koja nije mogla biti zadovoljena.

Tako su i neki Grčki posvećeni uočili isto biće koje su Egipćani kasnije nazvali Izidom. Otuda ozbiljnost grčke inicijacije gdje se pojavljuje u svoj ozbiljnosti. Jer što je osjećala osoba koju je trebalo inicirati? - Ono što je prije bilo doživljeno u nadosjetilnim svjetovima, ono što je te nadosjetilne svjetove činilo smislenim rezonirajući s kozmičkom Riječi i kozmičkim tonovima, više nije bilo tamo. Nadosjetilni svjetovi u koje je čovjek mogao ući putem ranije inicijacije, bili su kao pusti i napušteni od kozmičke Riječi. Posvećenik Zaratustre još se uvijek mogao osjećati zadovoljno kada je u ovim svjetovima susreo bića o kojima se govori, još se uvijek osjećao zadovoljno svjetlošću svijeta koju je osjećao kao Ahura Mazdao. Smatrao ju je muškom, sunčevom; Egipćanin ju je smatrao ženskom, poput Mjeseca. I osoba koju je trebalo inicirati na višoj razini, također je osjetila kozmičku Riječ u inicijaciji

Zaratustre. Nije to osjećao tako konkretno, budući da je rođena od takvog entiteta kao što je Izida; ali on je to iskusio, i poznavao je harmoniju sfera i kozmičke Riječi.

U kasnijem egipatskom razdoblju - ali također i u drugim zemljama tijekom ovog kasnijeg egipatskog razdoblja - kada su ljudi živjeli u skladu s višim svjetovima, ljudi su se osjećali vrlo slično onome kako se ljudi i danas osjećaju, kao što je rečeno na početku današnjeg predavanja. Penjete se u više svjetove, upoznajete se sa svim bićima koja moraju raditi na stvaranju fizičkog tijela i eterskog tijela, i osjećate se napušteno, osjećate se usamljeno kada se ne događa ništa onim onoga što je rečeno, jer nešto u vama čezne za kozmičkom Riječi i kozmičkom harmonijom, i jer tu kozmičku Riječ i kozmičku harmoniju ne možete čuti. Danas se osjećate napušteno i usamljeno. U kasnijem egipatskom razdoblju, ne samo da ste se osjećali napušteno i usamljeno, nego ste osjećali - ako ste bili ono što se nazivalo 'pravi sin udovice' i bili izvan fizičkog tijela i eterskog tijela i bili u duhovnim svjetovima - kao ljudska duša, da se osjećaji mogu izraziti samo riječima: Bog se sprema napustiti svjetove u koje si oduvijek ulazio, kada si osjetio kozmičku Riječ, Bog je postao neaktivan! I sve više i više ovaj se osjećaj kondenzirao u ono što bi se moglo nazvati nadosjetilnim ekvivalentom onoga što se u svijetu osjetila susreće kao smrt čovjeka: kada ovdje vidite da osoba umire, kada znate da napušta fizički svijet. A ako ste se uzdigli u duhovne svjetove kao posvećenik kasnijeg egipatskog razdoblja, bili ste sudionik u polaganoj smrti Boga. Kako se osjeća osoba koja uđe u duhovni svijet, tako je i posvećenik kasnijeg egipatskog razdoblja osjetio kako se Bog oprašta od duhovnog svijeta kako bi prešao u drugi svijet. To je bila značajna i čudna stvar u kasnijoj egipatskoj inicijaciji, da se zapravo živi u duhovnim svjetovima, ne zbog radosti i blaženstva, već da bi sudjelovali u postupnoj smrti Boga koji je bio prisutan kao kozmička Riječ i kozmički tonovi u ovim višim svjetovima.

Iz tog je raspoloženja postupno nastao mit o Ozirisu, koji je oduzet Izidi, koji je odveden u Aziju i za kojim je Izida tugovala.

Ovim predavanjem stali smo na jednu obalu rijeke koja ljudsku evoluciju dijeli na dva dijela. Iz smjera ove evolucije došli smo na obalu, stojimo na obali i vizualizirali smo to stajanje kroz raspoloženje kasnijeg egipatskog inicijata, 'sina udovice', koji se inicira da bi doživio tugu i rezignaciju. Sada brodom znanosti duha moramo ploviti kroz rijeku koja razdvaja dvije obale čovjekova razvoja.

Na posljednjem predavanju želimo vidjeti što je na drugoj obali kada odgurnemo svoj čamac od mjesta gdje smo doživjeli žalost za Bogom koji umire na nebesima, kada napustimo mjesto da preplivamo rijeku i stignemo na drugu stranu. Želimo vidjeti, kada stignemo na drugu obalu sa sjećanjem da smo prethodno doživjeli smrt Boga na nebesima, što je to što nam se

predstavlja s druge strane ove rijeke kada nas tamo odnese čamac znanosti duha.

ČETVRTO PREDAVANJE

Berlin, 7. veljače 1913.

Prekjučer smo govorili o iskustvima čovjekove duše u odnosu na drevna misterijska načela, istočnjačka, egipatska misterijska načela. Time dolazimo, da tako kažemo, do završnog dijela početnih koraka. Jer smo naveli četiri koraka kao karakteristike suštine svih misterija: približavanje granici smrti, upoznavanje sa životom u elementarnom svijetu, viđenje Sunca u ponoć, i stajanje pred gornjim i donjim bogovima. To je stajanje pred nižim bogovima kada, s jedne strane, treba uočiti one sile koje upravljaju svime što se odnosi na čovjekovo tijelo, ono koje pri spavanju ostaje kao fizičko tijelo i etersko tijelo. Ovdje se radi o nižim bogovima u najširem smislu riječi. S druge strane, treba govoriti u vezi svih sila koje su povezane s najdubljim bićem čovjeka, to jest s onim što prolazi kroz različite inkarnacije: 'Ja' i astralno tijelo. Prekjučer sam mogao opisati kakva su današnja iskustva osobe koja se upoznaje s bićem misterija, kada se u Akaša zapisu osvrne na iskustva kroz koja su duše prolazile unutar misterija drevnih vremena. I morali smo istaknuti tragični dojam koji su egipatske duše koje će biti inicirane, stekle u odnosu na promjene koje su se dogodile s tom kozmičkom moći koja se u egipatskim misterijima nazivala 'Izida'. Izidi - to je poznato iz legende o Ozirisu - muž je bio uzet, savladan, odnesen od strane neprijatelja, tako da vidimo da je ono što smo zvali Oziris otrgnuto od Izide. Ali također smo naučili o posljedicama ove promijenjene situacije u životu Izide, na život u višim svjetovima. Duša, koja se uzdigla u duhovne svjetove u kasnijim egipatskim vremenima, postala je sudionikom sudbine Boga, koji je postupno umirao za više svjetove i silazio u zemaljsko područje: u sudbini Ozirisa. Jer tako se to doživljavalo.

Sada je vrlo teško govoriti u idejama i konceptima, o daljnjem razvoju ove, da tako kažemo, 'božanske sudbine'. Ali budući da smo se navikli dodavati slike u odnosu na najintimnije stvari viših svjetova, tamo gdje naš jezik, koji je s pojmovima i idejama u riječima postao toliko profan, nije dovoljan, neka ono što bi trebao biti lajtmotiv današnje rasprave bude izraženo lako razumljivom slikom.

Stavljamo se u tragično raspoloženje čovjeka koji je bio iniciran u egipatskom razdoblju, i zamislite kako je to raspoloženje proizašlo iz činjenice da je morao sebi reći ono što je izražavalo njegova iskustva: prije, kad sam ušao u duhovne svjetove, našao sam Ozirisa, kako prodire u prostranstva kreativnom Riječi i njenim značenjem, koja predstavlja osnovne sile svake egzistencije i nastajanja. Sad je Riječ zanijemila i utihnula. Bog kojeg su nazivali Oziris napustio je ovo područje. Sprema se za prodor u druge oblasti. Sišao je u zemaljsku oblast da uđe u duše ljudi. - Tek tada je

on, koji je ranije bio duhovno poznat ljudskim dušama, postao očit i u fizičkom životu, kada je Mojsije čuo glas koji se prije mogao čuti samo u duhovnim svjetovima: 'Ejeh asher Ejeh!' Ja sam koji jesam, koji je bio, koji je tu, koji će biti! A onda je prebivalište ovog bića, koje se postupno izgubilo kao kreativna Riječ u duhovnom svijetu za osobu koja je inicirana, prešlo u zemaljsku oblast kako bi postupno moglo oživjeti u dušama ljudi na Zemlji, i u ovoj preobrazbi, do sve više i više slave, bilo je u stanju potaknuti daljnji razvoj Zemlje - do kraja zemljine evolucije.

Pokušajmo zorno dočarati raspoloženje takvog posvećenika, kako je on osjetio da u duhovnim predjelima do kojih može doseći, kreativna Riječ nestaje, kako nestaje u zemaljskoj oblasti i izmiče duhovnom pogledu. Pratimo evoluciju Zemlje, kako za duhovni pogled ova kreativna Riječ napreduje, poput rijeke koja je bila na površini, i zatim na određeno vrijeme nestaje ispod površine Zemlje, da bi se kasnije ponovno pojavila na drugom mjestu. A ono što se ponovno pojavilo, bilo je ono što su duše u kasnijim egipatskim misterijima, u tragičnom raspoloženju vidjele kako tone. Ponovno se pojavilo, oni kojima je bilo dopušteno sudjelovati u misterijima u kasnijim vremenima, mogli su to vidjeti. I ono što su vidjeli morali su unijeti u sliku, ono što se ponovno uzdizalo, ali sada se uzdizalo na takav način da pripada zemljinoj evoluciji.

Kako je nastalo ono što je bilo potopljeno u starom Egiptu? - Pojavilo se na način da je postalo vidljivo u toj svetoj posudi, koja se naziva 'Sveti Gral', koju čuvaju vitezovi Svetog Grala. A u uzdizanju Svetog Grala može se osjetiti ono što je sišlo u starom Egiptu. U ovom uzdignuću Svetog Grala pred nama je sve što je post-kršćanska obnova starog bića misterija. Uglavnom, riječ 'Sveti Gral' i sve što je s njom povezano, uključuje ponovno pojavljivanje bića istočnjačkih misterija.

Sve što se u određeno vrijeme događa u ljudskom razvoju da bi se on nastavio, mora, u određenom pogledu, sadržavati neku vrstu ponavljanja onoga što je bilo prije. U svakoj kasnijoj epohi, ranija iskustva čovječanstva moraju se ponovno pojaviti u drugačijem obliku. Znamo da je u trećoj post-atlanstkoj epohi ljudskog razvoja sudjelovala duša osjećaja, da je u četvrtoj post-atlantskoj kulturnoj epohi, grčko- latinskoj epohi, prvenstveno sudjelovala duša razuma ili intelekta, i da se u epohi koja je slijedila nakon četvrte, u kojoj mi sami još uvijek živimo, treba posebno razviti duša svijesti. Sve su te stvari važne za osobu koja se inicira; i za tu osobu, najvažnije sile inicijacije u određenoj epohi moraju dolaziti od onog člana duše koji je posebno važan za tu epohu.

Tako je egipatska inicijacija bila povezana s dušom osjećaja, grčko- latinska inicijacija bila je povezana s dušom intelekta ili razuma, pa tako inicijacija pete post-atlantske kulturne epohe mora biti povezana sa dušom svijesti čovjeka. Ali ono kroz što je inicijat jednom prošao kroz moći duše osjećaja

mora se ponoviti, čak i u osvit ove pete epohe, a mora se ponoviti i ono što se dogodilo u četvrtom post-atlantskom kulturnom razdoblju. Zatim se dodaje nešto novo, što god mora doći iz duše svijesti za iniciranog mora biti tu. Kao da se mora dogoditi ponavljanje onoga što je bilo u igri u dvije prethodne epohe, i mora se dodati ono novo, što je posebno važno za dušu svijesti. Stoga peto post-atlantsko kulturno razdoblje, koja posebno pokazuje pojavu nove inicijacije, mora imati središta koja mogu ponoviti čovjeku, ljudskoj duši, tajne koje su se izlile na ljudski razvoj kroz egipatsko- kaldejsku dušu, i mogu ponoviti misterije koji su se pojavili u razdoblju koje nazivamo četvrtim post-atlantskim kulturnim razdobljem, grčko- latinskim razdobljem, u kojem se također dogodio i misterij na Golgoti. I treba dodati nešto novo.

Kao u starim vremenima, tako i u ovim modernim vremenima ono što se dogodilo u dubini misterija izvana je izraženo najrazličitijim legendama, koje više ili manje, izražavaju misterije u kojima je čovjekova duša sudjelovala. Bilo je potrebno da se tajne egipatsko- kaldejskog razdoblja pojave kao neka vrsta ponavljanja, pred dušama petog razdoblja. To su bile tajne koje su se odnosile na kozmos, na dotok sila Zodijaka, planeta, ali posebno tajne koje su se odnosile na interakciju Sunca i Mjeseca, te na posebne učinke Sunca i Mjeseca - govorim o prividnim kretanjima jer nam sasvim adekvatno karakteriziraju procese - dok prolaze kroz znakove Zodijaka.

Ali morala je postojati razlika između načina na koji su se te misterije pojavile za peto kulturno razdoblje i načina na koji su se pojavile u trećem kulturnom razdoblju. Sve bi trebalo djelovati na dušu svijesti, na ono što čini čovjekovu osobnost, što sačinjava čovjekovu osobnost. To se dogodilo na vrlo poseban način jer su one inspiracijske sile koje su, kad bi se duše preselile u duhovnu oblast, u trećoj post-atlantskoj kulturi, vidjele i tekle iz kozmičkog prostora u Zemlju, tijekom petog kulturnog razdoblja, nadahnule određene ljude. Tako da su u osvit pete kulturne epohe postojali ljudi koji su, ne baš kroz svoju obuku, već kroz određene misterijske učinke koji su se inicijalno dogodili, postali oruđe, nositelji kozmičkih učinaka poput onih koji emaniraju od Sunca i Mjeseca, tijekom njihovog prolaza kroz znakove Zodijaka. A tajne koje su ti ljudi tada mogli dobiti za svoje duše, bile su ponavljanje onoga što je jednom osjećala duša osjećaja. A ljudi koji su promjenu kozmičkih sila izražavali kroz znakove Zodijaka bili su oni koji su nazivani 'Vitezovi okruglog stola kralja Artura'.

Bilo ih je dvanaestorica, koji su bili okruženi gomilom drugih ljudi, ali oni su bili glavni vitezovi. Drugi su predstavljali, takoreći, zvjezdanu vojsku, u njih su tekla nadahnuća koja su bila više raspršena u kozmičkom prostoru; ali u dvanaest vitezova nadahnuća su došla iz dvanaest smjerova Zodijaka. A nadahnuća koja su dolazila iz duhovnih moći Sunca i Mjeseca, predstavljali su kralj Artur i njegova žena Ginerva. Ovako smo u 'Okruglom stolu kralja Artura' imali humanizirani kozmos. Ono što se može nazvati visokom

pedagoškom školom za dušu osjećaja, proizašlo je iz Okruglog stola kralja Artura. Stoga nam je rečeno - a legenda ovdje u slikama vanjskih činjenica povezuje unutarnje misterije koje su se odvijale u ljudskoj duši u osvit tog razdoblja - kako su vitezovi Okruglog stola kralja Artura lutali zemljom i ubijali čudovišta i divove. Ono što je ovdje predstavljeno u vanjskim slikama, ukazuje na napore koji su napravljeni s ljudskim dušama, koje bi trebale napredovati u smislu čišćenja i pročišćenja onih sila astralnog tijela, koje su vidovnjaku izražene u tim slikama, u slikana čudovišta, divova i slično. Sve što duša osjećaja treba iskusiti kroz novo biće misterija, vezano je uz koncepte Okruglog stola kralja Artura.

Ono što je duša uma ili intelekta trebala doživjeti u ovom modernom razdoblju za zapad, ponovno je pronašlo prezentaciju u legendi, i izraženo je u legendi o samom Svetom Gralu. Dakle, ono što je trebalo ponoviti iz vremenskog perioda u kojem se dogodio misterij Golgote bilo je koncentrirano u svemu što je proizašlo iz misterija Svetog Grala. I odatle su oni koji su stekli razumijevanje Svetog Grala primili učinke koje su mogli u svojoj duši intelekta ili razuma, ako su željeli razumjeti svoje vrijeme. Čak i u sadašnjosti, ovi se učinci moraju izvršiti na dušu ako se duša želi inicirati i imati razumijevanje onoga što se zapravo bit našeg vremena. Ovaj Sveti Gral okružen je mnogim, mnogim tajnama. Naravno, danas se o tim tajnama mogu dati samo vrlo šture naznake; međutim, to može biti polazište za kasnija, detaljnija razmatranja koja bi se možda mogla napraviti o tim misterijama Svetog Grala. Sve što je karakteriziralo misterije čovjekove duše u moderno doba, bilo je sadržano u Svetom Gralu, ako se razumije njegova bit.

Uzmimo novog posvećenika koji je, nakon što se sa svojim 'Ja' i astralnim tijelom oslobodio fizičkog tijela i eterskog tijela, i pogledao to fizičko tijelo i etersko tijelo izvana, uzmimo tako novijeg posvećenika i vizualizirajmo što je vidio u ovom fizičkom i eterskom tijelu. Vidio je nešto što bi, u određenom pogledu, ako se temeljito ne razumije, moglo biti vrlo uznemirujuće. I vidi to i danas. U fizičko tijelo i etersko tijelo, nešto je integrirano što prolazi kroz njih u različitim smjerovima poput struja i provlači se kroz njih poput niti. Baš kao što živčane niti prolaze kroz fizičko tijelo, samo finije od živaca, nešto je integrirano u fizičko tijelo, što okultno gledanje pokazuje: mrtvo je - toliko mrtvo da to čovjek zapravo ima kao mrtvi dio stvari u vlastitom tijelu. Isto to što je sada mrtvo, ono što je osuđeno na smrt tijekom života između rođenja i smrti, to je ono što je još uvijek bilo živo tijekom orijentalnog razdoblja ljudskog razvoja. Da, čovjek ima to iskustvo, da je u ljudskom tijelu danas mrtvo ono što je nekad bilo živo. I sada istražujemo što je to zapravo, što je mrtvo poput inkluzije u ljudskom tijelu, a što je nekad bilo živo. 'Mrtvo' treba razumjeti relativno; ono mrtvo doista stimulira okolina, ali postoje takve linije i strujanja u ljudskom tijelu koja, u usporedbi sa živim,

uvijek imaju predispoziciju za mrtvo. Istražujete odakle to dolazi, i otkrivате da dolazi od sljedećeg.

Nekada davno, u davnim vremenima, ljudske su duše imale određenu vidovitost, a čak i u posljednjim vremenima egipatsko- kaldejske kulture ta je vidovitost bila toliko prisutna, da kad su ljudi pogledali u zvjezdano nebo, nisu vidjeli samo fizičke zvijezde, nego također i duhovna bića ujedinjena s ovim zvijezdama. To je ostavljalo drugačiji dojam na ljudsku dušu, kada je u srednjim stanjima između sna i jave, gledala u kozmos i vidjela nešto duhovno, drugačije od dojmova koje za dušu postoje danas, kada se u današnjem smislu uči znanost, ili općenito živi s današnjom običnom sviješću. Ali sve duše koje danas žive, koje su danas utjelovljene, također su bile utjelovljene u egipatsko- kaldejskom razdoblju. Sve duše koje danas ovdje sjede, jednom su iz svojih tijela gledale u zvjezdani prostor, sudjelovale u duhovnom životu u kozmosu i iz njega primale dojmове. To se nataložilo na duše, postalo je dio duša. Sve su današnje duše nekada gledale u svemir i primale duhovne dojmове, baš kao što danas primaju dojmове boja i tonova. To je na dnu duša, a duše su prema tome izgradile svoja tijela. Ali duše su zaboravile! Za današnju svijest to više nije u dušama. I koje god konstruktivne snage u dušama odgovaraju onim starim, koje su duše tada apsorbirale, sada ne mogu graditi na tijelu, one ostavljaju odgovarajući dio fizičkog tijela i eterskog tijela mrtvim. I ako se ništa drugo ne dogodi, kada bi ljudi nastavili živjeti samo s onim znanostima koje se odnose na vanjsko fizičko, onda bi morali sve više propadati, jer duše su ono - iz prijašnjih dojmova duhovnog svijeta - što vitalizira i izgrađuje fizička i eterska tijela, zaboravili.

Osoba koja danas treba biti inicirana to vidi i može si reći: duše čeznu da ožive nešto u fizičkom i eterskom tijelu što moraju ostaviti mrtvo, jer ono što su nekada upile ne prodiре u današnju svijest. To je uznemirujući dojam koji ima osoba koja se danas sprema inicirati.

Dakle, ima nešto u čovjeku što je izvan suvereniteta duše. Molim vas da ove riječi shvatite vrlo ozbiljno, jer bit modernog čovjeka karakterizira činjenica da postoji nešto u biti modernog čovjeka što je izvan suvereniteta duše, nešto što je kao mrtvo u usporedbi s živom okolnim ljudskim organizmom. I radeći na ovoj mrtvoj stvari, luciferske i ahrimanske sile imaju utjecaj na ljude u vrlo posebnom stupnju, na vrlo poseban način. Dok s jedne strane čovjek može postati sve slobodniji i slobodniji, upravo su ahrimanske i luciferske sile te koje se uvlače u ono što je izvan suvereniteta duše. To je razlog zašto u današnje vrijeme ima toliko ljudi koji kažu - s pravom - da se osjećaju kao da dvije duše žive u njihovim grudima, kao da se jedna stvarno želi odvojiti od druge. Velik dio zagonetki suvremenog čovjeka, unutar njih iskustava suvremenog čovjeka leži u ovome što je upravo rečeno. A takozvani Sveti Gral bio je i nije ništa drugo nego ono što može njegovati živi dio duše

tako da može postati gospodar onoga što je postalo mrtvo. A Montsalvat, svetište Svetog Grala, škola je u kojoj se za živi dio duše mora naučiti, ono što prirodno nije trebalo učiti u istočnjačkim i egipatskim misterijima: gdje čovjek uči što mora uliti u dio duše koji je živ, tako da može postati gospodar fizičkog tijela koje je postalo mrtvo i duše koja je postala nesvjesna. Stoga je srednjovjekovni pogled u tim misterijima Grala vidio nešto, što se odnosilo na ponavljanje grčko-latinskog razdoblja, na ponavljanje iskustva u duši intelekta ili razuma; jer upravo tu ima svoje korijene ima većima onoga što je postalo zaboravljeno i mrtvo. Stoga su se misteriji Grala odnosili na prodiranje nove mudrosti u ovu dušu intelekta ili razuma.

Kada je srednjovjekovni posvećenik želio slikama dočarati što je morao naučiti kako bi novom mudročću prodro u dio svoje duše koji je ostao živ, pokazao je na dvorac Svetog Grala i na ono što se nazivalo novom mudročću - to jest 'Gral' - koja izvire iz ovog dvorca. I ako je želio ukazati na ono što je neprijateljsko prema ovoj novoj mudrosti, ukazao je na drugu oblast, na ono područje u kojem su živjela sva bića i sile kojima je zadatak bio doći do onoga dijela čovjekovog tijela koji je postao mrtav i dijela ljudske duše koji je postao nesvjestan. Ova domena u kojoj su svi potomci zlih duhovnih bića iz starijih vremena, koji su zadržali najgore sile istočnjačke magije - ne one najbolje koje su također ostale - s pravom smješteni - u okultnom smislu, s pravom - bilo je područje koje je najzlobnije u ovom naznačenom pogledu, koje je bilo neprijateljsko prema Gralu, 'dvorac Marveille', sabirno mjesto svega što dolazi čovjeku, u ovaj dio tijela i duše, koji je doživio upravo naznačenu karmičku sudbinu. Ono što je već danas više produhovljeno, što je prešlo u mudrost koja se može donijeti bilo gdje - jer sada smo na prijelazu u šestu kulturnu epohu, gdje te stvari više nisu vezane za mjesta - bilo je u tim srednjovjekovnim vremenima, kao što sam također naznačio u knjizi 'Duhovno vodstvo svijeta i čovječanstva', još uvijek vezano za određene lokacije. Dakle, dok se u davnim vremenima zapravo nije govorilo u neprikladnom smislu kada se govorilo o lokacijama, tako da se mora putovati na određeno mjesto ako se želi imati relevantna učenja, danas se mora govoriti na takav način da mudrost ima manje lokalni karakter; jer živimo u vremenu prijelaza, iz života u prostoru i vremenu u duhovnije oblike vremena.

Dok se dvorac Grala odnosi na zapadnu Europu, dvorac suprotstavljen Gralu treba se lokalno odnositi na drugo mjesto, gdje čovjek kada dođe, kroz određene duhovne sile koje su tamo, može imati sjajan, snažan dobar dojam, kao i suprotan, kroz druge sile koje su tu ostale sve do danas, poput naknadnog djelovanja Akaše onih protivnika Grala o kojima je ovdje bilo riječi. Jer na tom mjestu se može govoriti o najgorim silama, koje su još uvijek vidljive u svom naknadnom djelovanju. Zla umijeća koja su se prakticirala na ovom mjestu nekada su se odvijala, mogli bi reći, u cijelosti u fizičkom životu, i iz njih su pokretani napadi na dio ljudske duše koji je

postao nesvjestan i dio ljudske organizacije koji je postao mrtav. I sve je to strukturirano oko figure koja legendarno svjetluca iz Srednjeg vijeka, ali koju svatko tko je upoznat s misterijama prilično dobro poznaje, oko ličnosti koja je bila stvarna oko sredine Srednjeg vijeka, oko Klingsora, vojvode od Terra de Labour, na području koje moramo potražiti lokalno u sadašnjoj južnoj Kalabriji. Odatle su se napadi neprijatelja Grala širili osobito na Siciliju. Baš kao kad danas kročimo nogom na tlo Sicilije i imamo okultni pogled, vidimo kako na nama djeluju - što je već nekoliko puta spomenuto - Akaša posljedice velikog Empedokla, budući da su one također još i danas prisutne u atmosferi Sicilije, također još uvijek možete uočiti zle posljedice Klingsora, koji je jednom udružio snage preko tjesnaca s vojvodstvom Terra de Labour, s onim neprijateljima Grala koji su bili nastanjeni tamo u toj tvrđavi koja se u okultizmu i legendi zove Kalot Bobot.

Kalot Bobot na Siciliji bio je sredinom Srednjeg vijeka sjedište boginje koja se zove Iblis, kćer Eblisa. A od svih poveznica koje su se dogodile unutar zemaljskog razvoja, između bića u čijim su dušama postojale okultne moći, okultistima je najgora od tih veza poznata kao ona Klingsora i Iblis, kćeri Eblisa. 'Iblis' je već po svom imenu okarakterizirana kao povezana s 'Eblis': a Eblis je ime lika u muhamedanskoj tradiciji kojeg nazivamo 'Lucifer'. Neka vrsta ženskog aspekta 'Eblis', muhamedanskog Lucifera, je 'Iblis', s kojom je zli čarobnjak Klingsor bio povezan zlim vještinama kroz koje je u Srednjem vijeku djelovao protiv Grala.

Te stvari trebaju biti izražene slikama koje odgovaraju stvarnosti; ne mogu se izraziti apstraktnim idejama. A cjelokupno neprijateljstvo prema Gralu dogodilo se na Iblis festivalu 'Kalot Bobot', kojemu su prisustvovali i neobična kraljica Sybille i njezin sin William 1194. godine za vrijeme vladavine Henrika VI, koji su tamo pobjegli. Sve što je poduzeto kao neprijateljsko protiv Grala, a što je također rezultiralo ranjavanjem Amfortasa, u konačnici se može pratiti do saveza koji je Klingsor sklopio u Iblisovoj tvrđavi, Kalot Bobot. I sve što sja u smislu bijede i nevolje, preko Amfortasa, izraženo je u ovom savezu. To znači da i danas duša mora biti snažno naoružana kada se približi ovim područjima iz kojih mogu proizaći svi neprijateljski utjecaji, koji se odnose na tajne Grala i napredak razvoja čovječanstva.

Ako tako gledamo, s jedne strane imamo carstvo Grala, a s druge strane carstvo zla Castel Marveille, u kojem ulogu igra savez Klingsora i Eblisa. I ovdje imamo, na prekrasan dramatičan način, interakciju između onoga što je najneovisniji, najdublji član duše - duše intelekta ili razuma - i što mora pretrpjeti od napada izvana. Duša intelekta ili razuma, još nije bila tako unutarnja u četvrtom post-atlantskom kulturnom periodu kao što je morala biti u petom. Više se povukla iz života s vanjskim svijetom, kakav je postojao u grčko i rimsko doba, natrag u nutrinu ljudskog bića, postajući

samostalnika, a također i slobodnija. Međutim, zbog navedenih razloga, bila je mnogo ranjivija na napade svih sila nego u grčko- latinskom razdoblju. Cijela promjena koja se dogodila u duši intelekta ili razuma, izražena je u onome što stoji pred nama, mucajući, legendarno, a opet tako dramatično, u kontrastu između 'Montsalvat' i 'Castel Marveilla'. Osjećamo kako sva patnja i sva nadvladavanja duše intelekta ili razuma, odzvanjaju u pričama koje su povezane sa Svetim Gralom. Sve što se moralo promijeniti s ljudskom dušom u moderno doba, postaje očito onima koji su upoznati s bićem misterija. Treba samo ukazati na konkretan slučaj.

Ljudi koji još nisu stekli dovoljno znanja o ovoj stvari često ističu sljedeće: kako, naprimjer, može osoba poput Goethea, s jedne strane, nositi u svojoj duši neke tajne ove duše, a s druge strane, često biti prožet strašću, kao što to nalaze ljudi koji Goetheovu biografiju prate na donekle površan način. I zapravo: kod Goethea, ako ga ovako pogledamo, pred sobom imamo nešto što je očito, 'dvostruka priroda'. Površno gledajući, njegove dvije strane teško se mogu pomiriti: s jedne strane, tu je visokoumna, velika duša koja se mogla uvući u pojedine dijelove drugog dijela 'Fausta', koja je u 'Bajci o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani' izrazila mnoge duboke tajne ljudske prirode, i željeli bi zaboraviti sve što možda znamo iz Goetheove biografije, i samo se prepustiti duši koja je bila u stanju tako nešto učiniti, ući baš u tu dušu. Pa opet kod Goethea, mučeći ga i prožimajući ga u mnogočemu griznjom savjesti, javlja se druga priroda, u mnogočemu 'ljudska, previše ljudska'.

Dvije čovjekove prirode u drevnim vremenima nisu bile tako razotkrivene; nisu se mogle tako razići. Osoba čiji bi životopis trebalo prikazati na način kao što je Goetheov, ne bi se mogla uzdići do visina kakve se postižu u pojedinim dijelovima drugog dijela Fausta ili u 'Priči o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani', i tako se raspasti u svojoj duši. To je u starim vremenima bilo nemoguće. Tek u novije vrijeme to je postalo moguće jer u ljudskoj prirodi postoji naznačeni dio duše koji je postao nesvjestan i mrtvi dio organizma. Ono što je ostalo na životu, može se promijeniti i pročistiti do te mjere da ostane mjesta za ono što vodi do bajke o zelenoj zmiji i lijepoj Ljiljani, a drugi dio može biti izložen napadima vanjskog svijeta. A budući da se tamo mogu uspostaviti karakterizirane sile, može postojati vrlo malo slaganja s višim 'Ja' čovjeka. Treba samo shvatiti kako je duša koja je živjela u Goetheu nekada također pripadala egipatskim posvećenima, zatim je živjela u Grčkoj, tamo je bila kipar i istovremeno učenik filozofije. Zatim dolazi inkarnacija - vjerojatno samo jedna - između ove grčke inkarnacije i one kao Goethe, koju još nisam uspio pronaći. Ako ovo imamo pred dušom, tada možemo vidjeti kako je takva duša, koja je u starim inkarnacijama mogla dominirati cijelim čovjekom, odvedena prema dolje, ali mora nešto ostati od cjelokupne ljudske prirode na što zle sile mogu utjecati.

To je ono što je tajanstveno i teško razumljivo kod ljudi poput Goethea. Ali to je također ono što izražava tolike tajne u ljudskoj duši modernog doba. Sve što se događa u dualnosti ljudske prirode najprije pogađa dušu intelekta ili dušu razuma, i ona se zapravo dijeli na ove 'dvije duše', od kojih jedna može dosta snažno uroniti u materijalno, druga se može uzdići u duhovno.

U 'Vitezovima okruglog stola kralja Artura', pred nama je ponavljanje svega što novo inicirana osoba mora doživjeti u određenom smislu, u duši osjećaja. Ono što je grupirano oko Svetog Grala predstavlja ono što duša intelekta ili razuma, može iskusiti u moderno doba. Sve što čovjek mora proći da bi jedan dio svoje dualne prirode dovoljno ojačao da može prodrijeti u tajne duhovnih svjetova, u moderno doba mora se odvijati u duši svijesti. To je nova stvar koju treba dodati. A ono što se mora dogoditi u duši svijesti izraženo je u svemu što se kristalizira oko lika Parsifala. Sve legende koje su povezane s Okruglim stolom kralja Artura predstavljaju ponavljanje iskustava ranijih vremena u duši osjećaja; sve legende i priče koje su izravno povezane sa Svetim Gralom, osim Parsifala, predstavljaju ono što mora proći duša intelekta ili razuma; i sve što je izraženo u liku Parsifala, ovaj ideal novije inicijacije, u onoj mjeri u kojoj ova novija inicijacija zavisi o duši svijesti, predstavlja snage koje prvenstveno mora prisvojiti ono što nazivamo dušom svijesti.

Tako je u osnovi, u obliku trostruke legende, predstavljena interakcija triju članova ljudske duše modernog doba. I kao što se kroz starije legende mogu osjetiti duboke tajne ljudske duše, sada se kroz ove legende mogu osjetiti i duboke tajne modernog doba. Postoji nešto što je duboko neistinito u stvaranju predodžbe, da se proces inicijacije nije promijenio od davnina, i da bi osoba sa zapada danas morala proći kroz iste faze kao osoba iz prošlosti ili novijeg istoka. Stvari se događaju na takav način da ono što je bilo karakteristično u ranijem trenutku vremena, nastavljaju utjecati na određene narode u kasnijem trenutku vremena. Naprotiv, istina je da cijeli sustav inicijacije modernog doba ima mnogo više unutarnji karakter, i postavlja mnogo veće zahtjeve za najdublje dijelove ljudske duše, ali na određeni način nije moguće izravno pristupiti vanjskoj prirodi čovjeka, tako da mnogo više nego u staroj inicijaciji, vanjština mora biti reformirana i pročišćena nutrinom koja postaje snažnija i ovladava onim vanjskim. Vanjski asketizam i vanjska obuka, mnogo su više dio suštine stare inicijacije; izravan razvoj same duše, tako da ova duša u sebi snaži i razvija sile, mnogo je više dio prirode novije inicijacije. A budući da su vanjski uvjeti takvi da će tek s vremenom biti prevladane inkluzije ljudske prirode, koje danas mogu toliko zabrinjavati iniciranog, mora se reći: u našem vremenu i u budućnosti, sigurno će biti mnogo priroda sličnih Goetheovoj, koje se jednim dijelom svog bića penju visoko, dok su drugim dijelom vezane za 'ljudsko, odviše ljudsko'. Prirode koje u današnjim utjelovljenjima uopće nisu pokazivale ove osobitosti, koje su naprotiv, pokazivale izvjestan sklad

vanjskog i unutarnjeg u to vrijeme, mogu biti bačene u nove inkarnacije u kojima može postojati izraziti nesklad između vanjske i unutarnje organizacije. A oni koji znaju tajne ljudskih inkarnacija neće biti obeshrabreni ako takav nesklad može postojati; jer kako se te stvari povećavaju, tako raste i sposobnost ljudi da prosuđuju, a s tim starom principu autoriteta dolazi kraj. Stoga mora postojati sve veći i veći apel da se ispita ono što dolazi iz misterija. Bilo bi prikladnije obratiti pažnju samo na vanjske karakteristike onih koji moraju podučavati, jer ne trebete brinuti o tome jesu li činjenice, ono što imaju podučavati i reći i moraju duhovno činiti, povezane s ljudskim razumijevanjem i nepristranom logikom. Premda dvojnost ljudske naravi ne treba braniti, nego se prije mora zahtijevati dominacija duše nad onim vanjskim, u najstrožem smislu, ipak se mora reći da su navedene činjenice svakako točne za moderan razvoj.

Jer u osnovi su još uvijek tu, iako u drugačijem obliku, posljedice Klingsora i Iblis. Konkretno, trenutno se suočavamo s epohom u kojoj se ti učinci, ti napadi koji izviru iz Klingsora i Iblis i postupno obuzimaju ljude, također uvlače u intelektualni život, u onaj intelektualni život koji je povezan s modernim obrazovanjem, s popularizacijom moderne znanosti. Ono što ljudi već dugo uče, što se smatra ispravnim učiti dijete i njegovati u djetetu, a što se uzima kao temelj modernog obrazovanja, ne može se jednostavno prosuđivati na temelju toga je li netko, tko vjeruje da je potpuno pametan, kaže da vidi stvari i da su one potpuno istinite, već o svemu treba suditi po tome kako djeluje na duše, kako oplođuje duše, kakve dojmove može ostaviti na duše. A ako postajete sve pametniji i pametniji u smislu kako je danas moderno nazivati ljude 'pametnima', tada u svojoj duši razvijate takve snage da se u ovoj inkarnaciji mogu pokazati vrlo sposobnima da imaju glavnu riječ ondje gdje želite živjeti materijalistički ili monistički; ali tada se određene životne snage koje bi trebale biti u ljudskom organizmu okoštaju. I kada takva duša, koja je upila samo ovaj osebujni talog moderne kulture, dođe u sljedeću inkarnaciju, nedostaje joj snage da pravilno izgradi organizam. Što ste intelektualniji i 'pametniji' u ranijoj inkarnaciji u odnosu na vrijeme kojem se približavamo, to ste 'gluplji' u kasnijoj inkarnaciji. Jer one kategorije i pojmovi koji se odnose samo na izvanjsku osjetilnu egzistenciju, i one ideje koje ti vanjsku osjetilnu egzistenciju drže na okupu, u duši stvaraju takvu konfiguraciju, koja koliko god suptilna može biti u intelektualnom smislu, ali gubi intenzitet djelovanja na mozak i korištenja mozga. A ne moći koristiti svoj mozak u fizičkom životu znači biti glup.

Kad bi bilo istinito ono što materijalisti tvrde: da je mozak taj koji misli, onda bi to svakako bila neka utjeha. Ali ova tvrdnja nije točna, kao što nije točna ni ona da se 'centar za govor' sam formirao. Nastao je kada su ljudi naučili govoriti, i stoga je centar za govor rezultat govora. I tako je sva aktivnost mozga rezultat mišljenja, a ne obrnuto, čak i u prošlosti. Mozak je plastično oblikovan kroz mišljenje. Ako se razvijaju samo takve misli koje su danas

uobičajene, ako misli nisu prožete duhovnom mudrošću, tada duše koje misle samo o materijalnim stvarima, neće to moći činiti u kasnijim inkarnacijama, jer sile koje djeluju na mozak postaju preslabe. To je tako da se duša koja danas samo zbraja, recimo, zaduženja i kredite, ili se bavi običajima komercijalnog ili industrijskog života ili apsorbira samo materijalističke znanstvene koncepte, ispunjava se misaonim strukturama koje postupno zamračuju svijest u kasnijim inkarnacijama jer mozak, poput neplastične mase - baš kao što je danas u slučajevima omekšanog mozga - više nije mogao biti takav da ga zahvate sile mišljenja. Stoga, za one koji gledaju u te dublje sile ljudskog razvoja, sve što može živjeti u duši mora biti prožeto duhovnim zahvaćanjem svijeta.

Dakle, ljudska priroda u modernim vremenima još uvijek može biti dvojna priroda. Čovjek mora apsorbirati znanje, duhovno znanje, unutarnju spoznaju, u snage koje prvenstveno pripadaju duši svijesti. Mora prevladati dvije oblasti kroz koje prolazi Parsifal: mora prevladati 'tupost' i 'sumnju' u svojoj duši. Jer kad bi tupost i sumnju ponio sa sobom u kasniju inkarnaciju, ne bi se s njima mogao nositi. Čovjek mora steći znanje o duhovnim svjetovima. Samo činjenicom da se u ljudskoj duši širi život, koji Wolfram von Eschenbach naziva Saelde, i koji nije ništa drugo nego život koji izljuje duhovno znanje u dušu svijesti, samo na taj način razvoj duše može stvarno plodonosno napredovati iz petog razdoblja u šesto.

To je jedan od plodova novih misterija; to su važni, značajni rezultati koji se moraju apsorbirati iz današnjih misterija, koji su posljedica misterija Grala. Ali to je također - za razliku od svih ranijih znanja misterija - ono što se doista može razumjeti. Jer malo po malo nesvjesne i mrtve sile duše i organizma, moraju se pobjeđivati prodiranjem duhovnog znanja u dušu svijesti, to jest, znanjem koje je shvaćeno i dokučeno, a ne znanjem izgrađenim na autoritetu.

Čak i stvari poput ovih koje su danas izrečene, ako se uzme u obzir sve što današnje obrazovanje i današnje znanje mogu dati ljudima, ako su se čule - otkriveni stvari mogu samo oni koji to mogu vidjeti - mogu se razumjeti, skroz valjano razumjeti. I treba ih temeljito razumjeti! Tako će biti da možda neki moderni ljudi koji teže višim svjetovima još uvijek vidljivo u sebi imaju 'ljudsko, odviše ljudsko' ili se teže izdvojiti od toga ljudskog, odviše ljudskog. Da, 'odjeća lude' još uvijek može biti vidljiva kroz duhovno ruho, kao kod Parsifala. Ali nije u tome stvar. Bitno je da u duši postoji poriv za duhovnim znanjem, za duhovnim razumijevanjem - onaj poriv koji je u Parsifalu neugasiv i koji ga na kraju dovodi u dvorac Svetog Grala. U onome što je predstavljeno u Parsifalu, ako se ispravno razumije, mogu se pronaći sve različite metode treniranja duše svijesti, koje su neophodne da bi duša svijesti djelovala na ispravan način, kako bi čovjek došao u dominaciju nad silama, koje se kovitlaju i bore jedne s drugima u duši intelekta ili razuma.

Što više današnji čovjek ulazi u sebe i želi prakticirati samospoznaju, to će više otkrivati kako u njegovoj duši bijesni bitka, bitka unutar duše intelekta ili razuma. Zato što je 'samospoznaja' u tom pogledu danas nešto teže nego što mnogi ljudi vjeruju, i u biti će to biti sve teže i teže. Čovjek pokušava doći do samospoznaje, pa čak i ako je sposoban obuzdati mnoge vanjske stvari i biti karakter, često primijeti, kada dođe vrijeme, kako duboko u sebi ima najskrivenije strasti i većina tih sila pretura okolo dok razdire upravo oblast duše intelekta ili razuma.

A kako su ponekad drugačiji ljudi u ovom našem vremenu koji ozbiljno shvaćaju spoznaju i znanje! Teškoća ovog unutarnjeg života možda nikada neće sinuti ljudima koji pravo i istinsko znanje vide u vanjskoj znanstvenoj aktivnosti, ili u plodovima onoga što je vanjska znanstvena aktivnost. Ali duša koja želi za znanjem shvaća ozbiljno i s dostojanstvom, drugačija je kada istinski pogleda u svoju nutrinu. Ona traži, možda traga u ovoj ili onaj znanosti, također se pokušava pomiriti s onim što vidi u ljudskom životu. Nakon što je neko vrijeme tražila, misli da zna ovo ili ono. Ali ona onda nastavi tražiti. A što više traži sredstvima našeg vremena, to se više osjeća rastrganom, to se više osjeća uvučenom u sumnju. A duša koja, nakon što se prihvatila onoga što naše vrijeme može dati, tek time sama sebi prizna da ne može ništa znati, ta je duša često ta koja najozbiljnije i najvrijednije prakticira samospoznaju.

Zapravo, ne postoji dublja moderna duša koja ne prolazi kroz mučnu sumnju. Moderna bi duša trebala upoznati tu mučnu sumnju! Tek tada će snažno uroniti u ono duhovno znanje koje je zapravo ono za dušu svijesti, i koje mora poteći iz duše svijesti, u dušu intelekta ili razuma, da bi tamo postalo gospodar. Stoga moramo razumom pokušati shvatiti ono što je našoj duši svijesti predstavljeno iz okultnog znanja. Čineći to, u sebi ćemo kultivirati takvo jastvo koje je stvarni gospodar i vladar iznutra. Zatim, kada upoznamo biće modernih misterija, dolazimo licem u lice sa samim sobom.

Tako se zapravo mora osjećati osoba koja prilazi misteriju, suočiti se sa samim sobom na način da teži postati netko tko teži vrlinama Parsifala, a ipak zna da je nešto drugo: da je on - kroz opisane okolnosti modernog vremena, jer je čovjek modernog vremena - ranjeni Amfortas. Čovjek modernog doba ima tu dvojaku prirodu u sebi: težnja Parsifalu - ranjeni Amfortas. Tako u samospoznaji treba osjećati sebe. Iz toga proizlaze sile koji iz ove dvojnosti moraju izaći u jedinstvo, i odvesti ljude malo dalje u razvoju. U našoj duši intelekta ili razuma, u dubini našeg unutarnjeg bića, moraju se susresti moderni čovjek, Amfortas, koji je u određenom pogledu ranjen u duši i tijelu, i Parsifal, njegovatelj duše svijesti. I nije rečeno neprikladno, nego je to stvarnost, da bi čovjek osvojio slobodu, mora proći kroz 'rane' Amfortasa, mora u sebi upoznati Amfortasa kako bi mogao upoznati i Parsifala. Baš kao što je u egipatsko doba bilo prikladno uzdići se u duhovne

svjetove kako bi upoznali Izidu, danas je primjereno krenuti od duhovnosti ovoga svijeta, i putem ovog svijeta se uzdići u više svjetove. Ako se želi zaniijekati Amfortasa, to nije stvarna osobina našeg vremena. Žele zaniijekati Amfortasa jer se ljudi toliko vole okružiti mayom. Jer kako lijepo zvuči kad se kaže: čovječanstvo uvijek ide naprijed! Da, ali ovo kretanje naprijed ide vijugavim putem! Da bi se u čovjekovoj prirode razvije sile Parsifala, u samom čovjeku mora biti prepoznana priroda Amfortasa.

Tako sam za ovaj ciklus pokušao, najprije na temelju legendi iz kojih sam pokušao dobiti slike za duboke duševne procese, donijeti barem nešto o dubljem porijeklu modernog bića misterija. Možda ćemo jednog dana moći još jasnije govoriti, ako bude moguće, o tome što suvremeno biće misterija govori o prirodi suvremenog čovjeka, o dvostrukoj prirodi koju čovjek nosi u sebi: o Amfortasu i Parsifalu.